

www.e-rara.ch

Joh. Helffrici Jungken... Chymia experimentalis

Jüngken, Johann Helfrich

Francofurti ad Moenum [Frankfurt am Main], 1702

ETH-Bibliothek Zürich

Shelf Mark: Rar 2166

Persistent Link: <https://doi.org/10.3931/e-rara-15237>

Monita medica tam educationem sive regimen, quam & morbos recens natorum
concernentia.

---

www.e-rara.ch

Die Plattform e-rara.ch macht die in Schweizer Bibliotheken vorhandenen Drucke online verfügbar. Das Spektrum reicht von Büchern über Karten bis zu illustrierten Materialien – von den Anfängen des Buchdrucks bis ins 20. Jahrhundert.

e-rara.ch provides online access to rare books available in Swiss libraries. The holdings extend from books and maps to illustrated material – from the beginnings of printing to the 20th century.

e-rara.ch met en ligne des reproductions numériques d'imprimés conservés dans les bibliothèques de Suisse. L'éventail va des livres aux documents iconographiques en passant par les cartes – des débuts de l'imprimerie jusqu'au 20e siècle.

e-rara.ch mette a disposizione in rete le edizioni antiche conservate nelle biblioteche svizzere. La collezione comprende libri, carte geografiche e materiale illustrato che risalgono agli inizi della tipografia fino ad arrivare al XX secolo.

Nutzungsbedingungen Dieses Digitalisat kann kostenfrei heruntergeladen werden. Die Lizenzierungsart und die Nutzungsbedingungen sind individuell zu jedem Dokument in den Titelinformationen angegeben. Für weitere Informationen siehe auch [Link]

Terms of Use This digital copy can be downloaded free of charge. The type of licensing and the terms of use are indicated in the title information for each document individually. For further information please refer to the terms of use on [Link]

Conditions d'utilisation Ce document numérique peut être téléchargé gratuitement. Son statut juridique et ses conditions d'utilisation sont précisés dans sa notice détaillée. Pour de plus amples informations, voir [Link]

Condizioni di utilizzo Questo documento può essere scaricato gratuitamente. Il tipo di licenza e le condizioni di utilizzo sono indicate nella notizia bibliografica del singolo documento. Per ulteriori informazioni vedi anche [Link]

MONITA
MEDICA

Tam

Educationem sive regimen,
quam & morbos

RECENS NATORUM

Concernentia.

CAPUT I.

De iis quæ Infante in lucem edito peragenda & successivè observanda.

Paragraphe I.

DE UMBILICI LIGATURA.

Mutabilis vitæ nostræ & instabilis conditio, utut omnibus communis videatur mortalibus, inprimis tamen infantibus propria magis esse videtur, cum tenera eorundem constitutio, eorumque minus valida viscerum structura, nondum exaltato sufficienter spiritali vigore, quoscunque post annatos sub nutritione commissos errores graviter persentiscat: unde postmodum fœcunda morborum exoriuntur conciliabula, quæ per totum subinde vitæ cursum perniciosos progignunt fructus: hinc perversa infantum tam nutritio, quam educatio reliqua, ex quibus omnes infantiles morbosæ ærumnæ feracissimè scaturiunt, curiosè indaganda.

Posteaquam itaque in lucem hanc miserijs infinitis sæpius obsecratam, fuit editus infans, diligenter prospiciendum *ne infanti vel in defectu, vel in excessu si peccet sanguis, ex umbilico rescuando extrahatur*: subitò namque & quam cito post extractam secundinam (quæ post editum fœtum sequi citò debet,) *umbilicus rescetur hac methodo*: videlicet quando fœtus jam egressus, obstetrix hunc sinui suo, molli calidoque linteolo involutum paulum recondat vel seponat, & secundinam excernendam observet, quæ si ex voto haud citò sequatur, obstetrix interim infantis curam ulteriorem suscipiat, & *in ejus vena umbilicali contentum sanguinem, digitis suis versus secundinam blande compel-*

compellat, ac laritudine digitorum trium circiter à ventre mensurando, ligaturam umbilici, nec nimis duram, nec laxam nimium instituat, ab hac verò ligaturâ, sex circiter digitorum latitudine umbilicum, reliquæ venæ umbilicali secundinæ adnatæ cohærentem forfice rescindat, particulam verò umbilici relictam linteolo molli butyro recenti illito involvat.

Non minima videtur nonnullorum cautela, quâ cavere volunt ne *umbilici ligatura* illegitimo instituaturo modo, cum *pro longitudine sua, vel brevitate quam ex ligatura acquirit, variare credatur partes genitales infantis*: Pueris namque quibus vel brevior vel longior relinquitur umbilici particula, vel brevior vel longior inde fieri dicitur virga, puellis verò hac ratione uterus vel altius aut humilior locari creditur.

Quemadmodum verò quibusdam genitale longius est, quibusdam brevius, sic diversis mulieribus canalis ille ad os uteri usque longior aut brevior esse solet, non tam ex hâc causâ quam ex singulari dispositione naturæ, cujus ratione tot & tantæ dantur corporum & ejus partium diversæ & differentes texturæ, ratione magnitudinis, crassitie, latitudinis, angustie &c.

II.

DE BALNEATIONE INFANTIS.

Prægressis ritè observatis, & si infans benè degat, ejus *Balneatio* adornetur, quo sordes decedant externæ, ac artus explorentur exteriores motu blando. Balneum autem, cui herbæ quædam pro variis muliercularum credulis intentionibus incoqui possunt, non nimis calidum applicetur, ne rubescat delicata ac mollis cuticula, atque tum color per vitam inducatur nigricans.

Quæ ideoque matres delicata alba cute ornatas exoptant filias, eas temperatè admodum ut balneent suasor ero: Qui *saponis paulum* balneo addunt, non errant, nec qui prima septimana quotidie, reliquis verò alternis aut tertiis diebus, *addito pauco lixivio*, infantes lavant donec nitidi devenerint: Cuticula namque in forma lentoris aut squamarum sæpius adnata decorricari sic assolet, quod tamen in his citius,

quam in aliis fieri consuevit : tunc verò cutis vel lactea vel nigricans aut aspera evadit pro balnei temperamento & ejus adhibitionis modo : Balneum enim coctum cutim reddit asperam , hinc aqua balnei cum infusis per noctem speciebus ex *malva* , *melissa* , *lavendula* , *furfure tritici* , &c. sacculo inclusis , mane leviter incalescat , ac hac tum quantum sanitatis & in specie virium permittit ratio , crebra instituat ut dictum balneatio , post balneum verò semper curiose abstergetur , & à frigore arceatur infans.

III.

DE DEBILITATE INFANTIS ET LINGUÆ
SOLUTIONE.

Si infans ex partu difficili debilitatus extet , nec respiret , vel ejectione vitales vires prodar , instilletur ei aqua vite mulierum , cinnamomi , vini mulvatici aut saccharati paulum , ac caryophylli masticati , vel succini accensa odore anhaletur.

His nil efficientibus & excitantibus , una & altera guttula ex cerea vel sebacea candela accensa nuchæ instilletur , cum moderate tamen ne aduratur nimium mollicula cutis : vesiculas verò excitari non nocet , quin potius efficacius operantur : Et præterquam quod respirare facile faciat subita hæc alteratio dolorifica , admodum conducit restinguendis , non rarò exsurgentibus motibus convulsivis à cerebro oriundis.

Obstetrix etiam vel nutrix lingua adnata respectum habeat , quod observet , si infans papillas non benè comprehendat , vel benè fugat , tunc verò separanda vel ungui , vel si fortius adnata , lancetta. Reiteranda verò sæpius hæc solutio , cum non rarò coalescat rursus , etiam in infantibus aliquot annorum , ac tum loquelam admodum impediatur.

IV.

DE MECONII EXCRETIONE.

Cum sub formatione & nutritione foetus in utero ut plurimum *recrementa* quædam Hippocratio dicta , ab aliis *Meconium* vocata , in tenellis

tenellis intestinis recondita lateant, quæ ni maturè expellantur, vel obstructions aut lactis nutritivi distributionem impediunt ac tormina inducant, vel Epilepsiam ipsam excitent, hinc Practici celeberrimi, antequam lac vel pulricula præbetur, exhibere præcipiunt *oleum amygdalarum*, vel *cum manna* aut aliis laxante vi præditis remixtum, v. g.

℞. *Manna el.*
sacchar. penid.
pulp. passul. ana. ʒss.
sperm. ceti ʒss.
olei amygd. d. ʒv.
anis gutt. viij.
julep. rosar. ʒvj. misce.

hujus pulcillæ cochleare dimid. exhibeatur.

Excell. D. *Ettmüller* in suo *valetudinario infantili* nobis commendat *syr. de spina cervina cum melle confectum*, & cum oculis cancri commixtum, quem vix fallens evacuans, quo meconii vel sordium aliorum acescentia, futuro lactis suctui perquam nociva, evacuari & coerceri queat, suppeditare asserit. Vel

℞. *Pulpa Passular. min.*
syr. de cichor. cum rhabarb. ana. ʒiij.
ocul. cancri præp.
corall. rubr. præp. ana. ʒj.

misce, & de hoc parvulis propinetur cochleare.

Alii primis tribus diebus *Marchionis pulverem* ad gr. v. exhibitum, admodum laudant, cum præcipitante vel absorbente vi præditum persentiant.

Aliàs primis viginti vel circiter horis infans recens natus non cibandus, nec lac præbendum, ni observetur famem eum torquere, cujus signum præste est, si vel linguam, vel immissum ori digitum sugat, & ploret.

QUID DENOTET GALEA CUM INFANTE EDITA &c.

Infantes qui difficulter nascuntur, gravi rursus morte perire creduntur.

Cuticula Amnion, ab aliis *galea* vocata, si simul cum infante nascatur fortunam ei indicare dicitur: at experientia multum reclamatur, cum dentur tales qui minimè fortunati. Ast cum hoc accidat eis qui facili partu excluduntur, & ubi cuticula hæc maturitatem perfectam nacta fuit, hinc sanitatem longævitatēque præfagire credibile est.

Sic & quibus umbilicus citius decidit, minimè longævi ab aliis habentur, & contra quibus tardius.

Infantes si pallidi admodum hanc lucem vident, signum est constitutionis debilioris, nisi inde ortum pallor traxisse videatur, quod mater ante partum diutius cibo abstinerit. Rubicundus præterea color plus fortes denotat.

VI.

DE NÆVIS INFANTIS.

Quod si *nævi* observentur, obstetrix eos peroptimè & subito fricat *secundina calida*, & si hoc medio non cessent, illinantur sæpius succo ex *viridibus nucum juglandum corticibus expresso*, ac nigrescet cutis, quæ separatur. Si verò nondum sublatus videatur semel inunctus *nævus*, reiteretur sæpissimè inunctio cum dicto nucum asserto succo, atque hac methodo *nævi* minores faciliè auferuntur.

Quod si verò stigma profundiores egerit radices, cujuscunque etiam sint formæ, nunquam tangantur Chirurgica manu, ne exulceratione inducta major inducatur deformitas, vel in præsentius periculum homo præcipitetur. Interim alii ad *nævus empyreumaticos*, si genas descendent, admodum laudant, *linctum matris repetitum*, & per tempus continuatum, quo *nævus* collum versus, vel alio ubi minus conspicuus fiat, compellatur. Hoc verò opus matres, vel uxores maritis

maritis sæpè injungunt, cum efficacius operari credatur: rem experientia comprobaram observavi.

Item si matres filias altâ fronte ornatas exoptant, puerperii diebus eas diligenter lingant jejunis horis retrorsum occiput versus, atque hæc matrum cura & sollicitudo fit.

VII.

DE CAPILLIS RECENS NATI.

Capilli si qui simul nascantur *in balneo eradiceantur* vel novacula abscindantur, & squamulæ subnatæ deglubantur, aliàs scabiosi & furfurosi faciliè evadunt.

Sunt, qui, ut capilli bellè crispentur, ante balneum caput vino generoso albo abluunt: Alii novacula sæpius capillos abradunt crescente lunâ, primoque anno, quo eundem effectum præstant, & multò meliorem, cum capiti admodum conducatur, & poros ejus recludat.

VIII.

DE FASCIATIONE.

Infans fasciis rite involvendus, ne brachia vel crura incurventur, etsi alii contra haud fasciati recta membra acquirant. Hoc tamen commodi ut plurimum in recens natis fasciandi modus habet, quod si brachia ligentur, non facile ex motione eorundem terreantur & inquietentur parvuli.

Sic etiam capitis figura deformata, hac methodo corrigitur & vel rotundior vel longior effingitur pro matris lubitu.

Nasus item si vel depressus vel acuminatus nimium videatur, hoc modo formam adseiscit debitam, si vel attrahatur vel deprimitur diligenter.

Sic pedes incurvi hac via corriguntur.

IX.

DE MEDICATIONE INFANTUM.

Parvuli medicaminibus & sudoribus sunt assuefaciendi, ne aversionem

sionem exinde concipiant, atque eo melius cum ægrotant, tractari queant. Interea tamen non ejus opinionis me quis judicet, quod infantibus sæpius medicamina porrigere debere suadeam, sed potius quod parca manu eadem propinemus, quo ipsa natura sui curam suscipiat.

Est judicio hic opus, ne naturam succumbere permittamus: *Major enim Medici prudentia est nosse quando medicaminibus opus non sit, quam ordinariè medicamenta morbo congrua.* **Lange Recept lange Curen:** & Medice vivere est pessime vivere: aut enim morbidus est qui ita vivit, aut morbidus fit. Philosophicè verò vivere est optimè vivere, quia sic secundum naturam vivitur, nec morbis occasio datur.

X.

DE HÆREDITARIIS INCLINATIONIBUS &c.

Consideranda porrò se offert *Συμπάθεια & ἰσπαθεία matrum & infantum*, in morbis & membris affectis: Infantibus enim innatas observamus tam affectiones & cogitationes, quam morbos matrum, & quicquid gravidæ evidentè & singulari quodam desiderio vel efficiunt vel sentiunt, id fœtui imprimitur, utpote Venus, ira, pudor; sic singularis in cibus delectus, exercitium item memoriæ, gaudium, tristitia, terror ab insolitis & repentinis objectis eis adhæret.

Sic & extra uterum sæpè illi comperiuntur affectus oculorum, matribus antea communes, tussim item, dolorem colicum, stranguariam, alvi obstructiones, vel ejusdem fluxum, erysipelata & similia. Nonnulli incurabilem & phthisicos & Hectices inclinationem retinent, &c.

Infantes quando sitiunt, ubera matris præter voluntatem lac fundunt, licet ejus copia non adsit, vel infans & mater longius ab invicem distent.

At hoc non omnibus, nec ex hac semper & sola causa matri accidit, quemadmodum cruentatio interfectorum non semper fit præsentibus homicidis, vel cum ea accidit homicida etiam non præsentem.

Item cum infans moritur, plerumque ante mortem lac evanescit:
vel

vel cum mures lintea rodunt quæ lacte perfusa fuere, idem effectus præsto est.

Atque hujus rei diversa & varia dantur experimenta circa res naturales, quæ si quis non credit nec intelligit, discat quod spiritus natura sit prior corpore, & ex spiritu omne generetur corpus quod generatur, quodque omnis generatio & omne contagium sit in spiritu & ex spiritu, quod spiritus sint & moveantur etiam absque tempore et t^o v^o, &c.

XI.

A FRIGORE ETIAM ARCEANTUR
PARVULI.

Si enim ex hoc vel in facie, vel manibus & pedibus læduntur in delicata sua juventute, nunquam cutem obtinebunt lacteam, sed squalidam aut sub fusco rubicundam, generi fœminino exosam eam per viam servant, quod curiose observent matres.

XII.

QUÆ CIRCA QUIETEM OBSERVANDA.

Naturalis quædam & singularis facultas adscititia est, quod infantes nonnulli admodum sint quieti nec multum plorent, alii è contra vagiæntes, clamosi & sordidi.

Interea tamen multæ dantur causæ quæ infantes inquietant, quos quidem docti tanquam superstitionas rejiciunt, cum corporalia corporaliter tractent.

Ad diligentes matres plurimum harum rerum observant, quæ nec Plato, nec Aristoteles vel Galenus notarunt, v. g. Si fasciæ à meridie Soli exponuntur, vel vesperi post occasum Solis in aère diu relinquuntur, infantes qui his involvuntur dulci privantur quiete, & hoc mirum quomodo Sol à meridie, & post occasum, eundem præstet effectum nec alio tempore talem.

Sic si parvuli cum in locum portantur per quem vesperi lassata diurno labore bestia stabulum repetunt, similiter eis quies adimitur. Sic fomen auß der Ruhe. Interim hi plus alii minus offenduntur, juniores namque magis quam adulti afficiuntur.

Item cum infantes citius quam debent exsuscitantur, vel ultra consuetum tempus à quiete arcentur, & in somno turbantur, prava quies sequitur. Hinc certæ eis horæ destinantur quibus cibantur, quibus elevantur, quibus excitantur, & quibus somno destinantur, &c.

Motiones fortiores vitentur tam animi quam corporis ex his enim somnia enascuntur terrefactia & inquietantia. Observamus hoc cum saltando parvulos præter modum, vel risu nimio exercemus, aut terrefactia eis objicimus, quod noctu hæc admodum persentiant, & juniores plus quam adulti, quorum phantasia variis aliis objectis jam firmata magis degit: Et cum diutius ita incommodentur, tandem in consuetudinem inquietudo degeneret vel morbum.

Non item benè dormiunt, qui reliquo corpore calidè nimis tecto pedes denudatos habent, ac ita sibi varia mala adfiscunt, melius ideò tegumentum temperatum esto, ne vel pedes vel pectus denudandi ansa detur.

Nec etiam benè dormiunt illi parvuli, quibus caput altius locatur, propterea que situs æqualis sit. Fortiter quidem illi dormiunt, quorum caput reliquo corpore humilius locatur, at hoc sensus obnubilat: in omnibus ergò his temperies notetur.

Dantur porro aliæ inquietationis causæ, v. g. cum *stramen cunearum* haud sæpius mutatur, nec fasciæ mundæ & siccæ adhibentur, *vermiculi* eis innascuntur præprimis hyeme, quod mirum, cum æstate rarior eorum sit generatio: hi verò vermiculi infantes neque mordent neque sugunt, & tamen eos ita incommodant, ut atrophiam sæpè inde incurrant parvuli.

Stramen item *cunearum* vel fasciæ si comburuntur, similem inducunt effectum, sed quæ causa? quod extra corpus, & contactum, adeoque extra omnem infantis sensum, etiam multis parietibus seclusum afficiat infantem dicta straminis vel fasciarum combustio, an elementares qualitates absenter, & in absentia agere posse putas? equidem non credibile, sed aliæ *ἐν τῷ ἑσθ' ἀεὶ ἔχειν ἄσχετον* causæ dantur, quorum ope qualitas ablato & exusto stramini additur inquietandi parvulos, & contra,

utpote

utpote cum stramini, cujus fasciculo infantis caput in balneo impositum fuit, infans suffiatur, quietem recuperat.

Res verissima & plurimis rusticis absque superstitione nota & sæpius experta.

Negent hoc qui velint Galeni affecta, & cum Aristotele ex qualitatibus elementaribus hanc sententiam stolidam exclament, nil impedit.

Vix eis auditum est secundinam in sterquilinum defossam, aut aliàs negligenter tractatam, facere si non agrotam puerperam, attamen decoloratam per omnem sæpè vitam: hinc propter hæc causas refoffam aliterque defossam cum *εὐφορία* sanitatem intra triduum vel quadriduum attulisse, aliquoties memini. *Secundinam nimis salitam* (sæle namque condiri solet,) puerperam reddere sitibundam, mulierculis non tam persuasum quam cerebra experientia comprobatum, &c.

Jam Magiam naturalem & innoxiam discat qui potest, & talia credet & intelliget.

Porro si parturiens eò locatur, ubi antè multos annos cadaver hominis demortui repositum fuit, vel in quo loco homo expiravit, non pariet parturiens donec transferatur aliò: hinc in nonnullis terris non inutilis mos servatur parturientem illuc locare, ubi mensa solitò locum obtinet, cum ibi raro mortuis locus detur.

Hanc rem nisi expertus fuisset aliquoties superstitosam credidisset.

Præterea optimè notum, quantum sit contra fœcunditatem fascinum in mortuis & contingentibus mortuos. Quorum actionum modus ex spirituum doctrina sat cognitus.

Sic si primus congressus conjugalitatis fit in lecto cui quid de stramine vel linteis inest, quibus cadaver humanum ante impositum fuit, isti conjuges aut sunt steriles, vel nullos infantes, aut raro servant.

Et quis est quem lateat, quantum valeat ad tollendam virilitatem acus, quâ olim cadaver humanum compunctum fuit, defixa in loco ubi maritus urinam reddidit.

At hæc multis impossibilia creduntur, cum nec ex elementis vel corporali contactu illis exortum videantur duxisse, nescientibus non corporum

sed spirituum hæc esse producta, ad quorum actiones percipiendas nostri sensus admodum sint inepti. At dicerent illi qui Aristotelis ἐπιχειρηματικαὶ quid ἀσωματικαὶ, quid item degeneratio caloris naturalis in igneum, quidque ille sit, & quid differat ab elementalī igneo: sane non omnes causas in elementalibus qualitatibus investigarent.

Cumque hoc modo parvuli quiete privantur, nutrices somno lentæ admodum laudant capitapapaveris, & exinde parata medicamina v. g. recipiunt duo vel tria capita papaveris, incisa minutim coquant cum lacte vel cerevisia, & de hoc decocto sæpius cochlearia propinant. Ast cum hæc prædictis non observatis irrita non solum sint, sed insuper hæc & similia ex papaverinis vel opiatīs parata, ad stupiditatem, oblivionem & majorem sæpè somnolentiam quam par est disponant, hinc vel planè omittēre vel externè saltem si opus, applicare consultius erit, ac tum *folia papaveris recentia fasciis supposita*, vel pedum, capitum papaveris decocto lotio, vel *radices hyoscyami* vino incoctæ, & cum petiis capiti & pedibus calidè applicatæ sufficiunt.

Aliàs admodum laudatur *mandragora radice drachma*, cum vino ad terras decocta & cochleatim propinata.

Non enim ejusdem cum opio, solano, hyosciamo &c. naturæ esse observatum fuit, proptereaque etiam absque omni noxa in magna quantitate exhiberi posse expertum est: moderare namque absque omni detrimento refrigerat, animales spiritus purificat, hinc maniacos quietat, quod neque opium neque hyoscyamus efficiunt, licet somnum inducant.

Provocat mandragora menses & hæmorrhoides, attemperando & confortando, insipida est inodora, ideoque omnis excessus expers. Fœcundas item reddere mulieres experientia docuit.

XIII.

DE CUNEARUM MOTU.

Quoad possibile *parvuli cunearum motui non sunt assuefaciendū*, propter incommoditates quas noctu creat continuus motus.

Duplex datur cunearum motus, prima species caput elevat, pedes deprimit & vicissim, non admodum est conveniens.

Altera

Altera quæ ab uno latere in alium parvulum movet melior, imprimis illa motus species cunarum pendularum, quæ intra circuli fit circumferentiam & latera elevat, secus quam quæ in terrâ movetur ac latera deprimat.

Providæ matres lectui item suo parvulos non imponant noctu quo ad ubera dormiant, & hoc propter periculum & suffocationis metum ut expertum fuit sæpius, sed lactatos cuneis suis rursus immittant.

XIV.

QUÆ CIRCA EDUCATIONEM
OBSERVANDA.

Parvuli porro diligenter arcendi ab insolitis motibus terrefacientibus, clamoribus, sonitu, doloribus repentinis, vel ab igne vel ictu, &c. nec multum ridere eis conducit, cum noctu hæc non rarò eis appareant ut terreantur, sæpius item exinde convulsiones patiantur, vel ad alia per vitam sæpius non corrigenda mala præcipitentur.

In somniis territi nomine suo compellandi, & nomine JESU benedicendi.

Pro præservatione collo eorum appendantur, *corallia, semen pæoniæ, lapis carneolus*, vel quod hæc antecellit *Electrum minerale immaturum ab Helmonte* tantopere laudatum & in immundo spiritu simul liberando commendatum.

Præterea *non titillentur multum*, nec saltibus nimis exerceantur, cum illud loquelam difficilem, hoc verò sæpè artuum luxationes eis contrahat.

Si cum parvulis *matres vel nutrices* ludunt, *caveant ne fortioribus palpis eorum os percutiant*, cum exinde difficulter dentiant & difficilius loqui discant, quod etiam fit si caput molliculum duris excipitur ictibus, unde non rarò planè muti & surdi evadunt.

Item si à tergo verberibus fortioribus tractantur, *wann man sie viel im Rücken schlägt* / balbi facillimè fiunt.

Si corrigendi vel pœnis affiendi plus adulti, virga id fiat, quæ magnas vires obtinet non secundum Ethicam solum, sed multo plus secundum Physicam & Medicinam. Et si Parentes quibus ut plu-

rimum infantes moriuntur nec vix eos educunt, si dico isti virgam consulerent, cum inobedientes, contumaces, pertinaces sunt, pro Medicina eis conduceret.

Ast hoc paradoxum quam certum est secundum Physicam, tam multis incredibile videtur.

Dantur Parentes qui suos filios irrationabilius quam suos canes educunt, quippe illis omnia remittunt, in his minima non castigant, putantes filiis minima non opprobranda, cum tamen hæc non permittenda ne majora sequantur vitia: *Exemplum Æsopus habet.*

Bestia canis unius mensis ad virgam se accommodat, quid ni unius anni infans, & qui in sua juventute malè educuntur, crescentibus annis nunquam meliorantur, hinc ut plurimum *Heroum filii noxæ*, nulla alia ex causa, quam quod absque pœnarum metu educati sint, quippe qui acumen ingenii addit, quo illi ut plurimum tunc destituntur. *Et hæc methodus Altissimi est quâ humiles extollit superbosque repellit.*

Interim infantes si castigandi non hoc fustibus sed virga fiat, in hunc finem à Deo benedicta. Patres verò huc respiciant & educationis præcipuæ curam habeant, cum vel matres lenius, aut si novercæ irrationabilius liberos tractent.

Cum ratione verò pueri castigandi & assuefaciendi, quo discant compescere iram & cedere superioribus. *Ad sanitatem namque tuendam maximè conducit infantibus adimere pertinaciam, & è contra injungere obedientiam: Et quicumque homo suas cupidines compescere haud discit, is maximis sæpè ægritudinibus fit obnoxius, nec major in Maniacis causa quam pertinacitas, cum qua postmodum conjuncta ira vel tristitia spiritus animales inquietat & inflammat, quibus tunc junguntur corporis vitia videl. sanguinis impuritas, & hinc spirituum animalium denegatus liber motus & generatio balsamica.*

Sic pertinaces infantes gravius semper decumbunt quam mires & patientes.

Unicum autem hujus rei remedium virga suppeditat, postquam si quasi singultiunt infantes, pertinacitatis signum est, nec desistendum,

stendum, sed continuanda virga donec singultus mentitus remittat, si verò quasi suffocari velle videantur, *wann ihnen der Athem außbleibt* / virga aliquoties in faciem cædantur, oculos tamen cavendo, ac citò redeunt ad se, non tam ex causis Ethicis quam Physicis: sunt enim veluti cordis convulsiones, quæ pertinent Medicinam non secus ac motus convulsivi à cærebro generati, ambo enim à spiritibus malis ortum trahunt. Atque hæc res etsi multis videatur ridicula, certissima tamen.

Ancillis verò prohibendum, ne cum infantibus rixas instituant, & hi tunc iracundi & rixosi evadant, non secus ac juvenes canes, quibus sapius aures vellicantur, mordaces fiunt.

Curiose item observandum si infantes præter consuetudinem & insolitè plorant & vagiunt, tunc causa indaganda, & si ea à contracto quodam per ancillas malo vel dolore ortum habeat, in tempore succurratur, ne cælato, in pejus fiat degeneratio per vitam non amplius corrigibilis.

XV.

DE APERTURA CRANII.

Cranium diutius apertum quod attinet, de hoc notetur quod antequam coalescat, infantes vix loqui discant, quapropter cautè hic locus tractandus, cum insuper necari hic facile tenelli queant. Et quando hic locus nondum duriter coaluit, ac ietu forti huc percutitur infans, deprimitur cranium & incurvatur, unde tum Epilepticis insultibus fores facilè recluduntur, nisi attollatur rursus vel Emplastris attractivis vel capillis attrahatur, aut si cranium jam duriter coaluerit (& urgente necessitate,) trepano restituatur.

Hoc verò vitium videl. *si cranium incurvum permaneat* nec curetur, etsi Epilepsiam haud inducat, *hominem attamen reddit stupidum, & male loquentem & audientem per vitam.*

XVI.

DE DIÆTA INFANTUM.

Ratione diætæ omnia saccharata & ex melle confecta, infantibus summè

summè plerumque nociva fuisse compertum est, eorum enim spiritus, quos dulces esse oportet, rudes adhuc, hæc à natura & Sole excocta ac perfectioni proxima dulcia ulterius perficere haud possunt, quin occasione alterandi data, relabantur & pristinum esse, aciditatem nimirum recuperent, ut hinc infinita postmodum infantilia mala causam sumant, dolores colici videlicet, cardialgia, Epilepsia, asthma, variolæ copiosæ, dentitio difficilis, atrophia & similia.

Saccharata ergo vitentur quoad posse, omnia enim medicamina alias per se satis efficacia, hac miscella convenientem suam texturam perdunt ut tum inefficacius operationes perficiant, sicuti quilibet per experientiam si credere alias nolit, observare belle poterit.

Purgantibus verò ut & anthelminticis addere non nocet, cum fermentationi tunc necessariæ ancillentur, & expellantur rursus.

In fluxu alvi dysenterico diarrhæa & similibus quantum detrimenti afferant tam parvulis quam adultis, ac quantum tunc legitimis aliis medicaminibus juncta saccharata noceant, & quantum dolores intendant, mihi admodum constat, quod pauci notant, ac propterea de medicatione sæpius desperant, putantes morbi malitiam effectum edere, cum saccharata admista principale addiderint symbolum.

Vinum nulli conducit infanti pro ordinario potu, cum inde admodum extenuentur secus quam illi quibus lac propinatur.

Interim dantur qui lac tanquam insalubre rejiciunt & damnant, nescientes nec observantes, eos qui lac pro ordinario ferè & cibo & potu assumunt, plus sanos degere, cujus exemplum *Helveti* suppeditant montani, reliquis & robustiores & pulchriores. Nec *Julium Cæsarem* hujus rei fuisse ignarum inde patet, quod statueret Germanos suo ævo fuisse robustiores, quod lacte ut plurimum uterentur.

Sic in contrarium jam haud malè judicaretur, si defendere conaremur hodiernos Germanos cortugatos ferè evadere cum plus vino quam lacte utantur.

Hoc observes, si intuearis diversarum terrarum incolas, illi namque qui plus vini bibunt, plus semper extenuati aliis qui vel lac aut cerevisiam assumunt, apparebunt.

Lac

Lac est cibus omnium salubris, si enim vel Deus aut ab eo producta natura melius quid voluissent, non parvulis, ac bestiis junioribus hoc dicatum fuisset.

Et quis est tam stolidus qui parvulis vinum pro lacte porrigeret. Et qui *Hæctici lacte non curantur*, raro sanescere compertum est.

Quod verò non omnibus infantibus lac conducatur, matrum & dispositionis lactis inde culpa est, modò infans aliàs sanus degat, res enim optimæ corruptio pessima, lac enim corruptum acescens, saccharo degenerato similia mala, videl. tormina, asthma, epilepsiam, & varia alia exsuscitat. Degeneratio verò lactis contingit in corpore perinde ut vinum à naturâ & Sole minus perfectum, in vase dein acescit & mucescit.

Hinc si Parentes perfectâ sanitate haud præditi, & mater *caco-chymica*, sanos velit conservare infantes, *nutrici sane committere necesse habet*, satius namque humores peccantes non generari, quam genitos evacuare, & licet tantum evacuentur, subinde tamen regenerantur, ac ob id, etsi semper evacuando, ægroti non sanantur: *neque enim purgantia attrahunt humores instar spongiæ, vel quemadmodum magnes attrahit ferrum, sed per modum fermentationis hæc operantur quia superant & superantur*: Sæpius item purgantia non solum pravos humores sibi proprios generari faciunt, sed & facile corruptibiles humores penitus corrumpunt: Natura verò stimulatâ multitudinem talium humorum ejicit & recenter genitos, ac prius in corpore latentes, ipsa tamen depravatio non tollitur, quin sæpius augetur.

Et *Hippocratis consuetudo non fuit toties & tam nulla de causa ægros purgare, quemadmodum hodiernum Medicorum cacoëthes est, qui fere præter purgationes nil norunt, & de causis generationis humorum & ejusdem speciebus ac antidotis nil vel sciunt vel cogitant.*

Si abstemius vini (defectus hic est naturæ,) *vinum culpatur*, & aliis tanquam Medicus præcipit, *derisui habetur, Sacra enim hunc commendant, sic & lac.*

Quod tamen non omnibus, nec etiam semper conducatur, hoc ciborum

combinatorum causa est qui non concordant : sic Lac & Vinum, acetum & Lac, pisces cum lacte, uti & lactuca, nunquam simul absque damno aut quodam incommodo uno in pastu comeduntur.

Natura enim paucis contenta, & cibus simplicissimus optimus. Sic petaso crudus, lardum item & farcimina infumata cibum supeditant admodum salubrem & robustos efficiunt homines, at non in calidioribus terris, nec ubi vinum & otium comites sunt, sed ubi cerevisia & motus accedunt.

Perversa ideoque nutriendorum ingestio cane & angue pejus vitetur, & tam qualibus quam quanto peccans, hæc enim cum adultos perdat, quid non detrimenti afferret tenello infanti spiritibus rudioribus prædito. *Ex hac causa, Propheta Daniel, Regiam mensam recusat, ne lauta ac pingui diæta, vinoque forti tam corpus quam animum obrueret.*

Matres verò huc respiciant, quo infantes in cibo & potu, somno item & vigiliis, munditie & similibus justè observentur, ne in juventute perdantur, ac tum per vitam pravam inclinationem fervent.

Si matres cum prægnantes sunt, & nutrices, sui curam habeant, si enim tunc vini adusti multum bibant, infantes isti nunquam staturam acquirunt legitimam, sed per tempus vitæ, debiles & parvi manent.

Non concedendum pueris ut assuescant cibos absque pane comedere, hoc enim modo augmentum haud capiunt, sed pallefcunt ac debiles evadunt vermibusque replentur, hinc evenit quod divitum filii plerumque tenerioris sint constitutionis, pauperum verò sæpius plus lani & fortes, qui pane vix saturantur, quemadmodum etiam non rarò rei hujus aliæ dantur causæ. Interea tamen pueri delicate minimè educandi, sed robustioribus sensim assuefaciendi.

CAPUT II.

Infantilium Morborum curationes præscribit.

Paragraphe I.

ERYSIPELAS PUERILE.

AD præservationem morborum infantilium spectantia præmissis. *nunc ad ipsos devolvimur morbus, qui ut supra demonstratum, sufficienter ex prava lactis materni alteratione & dispositione, tam inquam extra uterum originem ut plurimum ducunt.*

Comperitur hoc citò citius si scilicet matres vel *nutrices irascuntur, vel terrore afficiuntur, aut erysipelate tentantur*, hoc verò tunc alteratum lac parvuli sugant, quod præstò subitò sit infantilium malorum Lerna: Torminibus enim hinc afficiuntur, quiete privantur, postmodum verò excrementa secedunt mucosa ex flavo viridescencia: quarto sudor eorum acidum redolet, ac tum *Phlegmon* adest vel *Erysipelas puerile*, sæpè sub purpuræ miliaris specie ab aliis **der Friesel** dictum, communissimus puerorum morbus, multis Medicis incognitus vel non satis exploratus.

Frequenter vero hoc affligit, quando matres sunt biliosæ, texturæ rationis, vel calido Epate, corpulentæ, aut crasso sanguine degunt.

Memini relationis certissimæ, ubi ab exorto incendio cujusdam civitatis periculoso, lactentes plus centum post diem ab incendio septimum hoc morbo correpti, horum item plurimi die quarto epilepsia interierint: Ac ob hanc causam mulieres hunc morbum cum epilepsia sæpè confundunt, eundem morbum arbitrantur.

Hic verò morbus si unum, vel hoc aut illud infantis membrum obsidet & malè tractatur, contingens est ut illud non nutriatur sed claudum fiat.

Affectus hujus Cura sudore perficitur, in calore enim detinendi non secus ac si morbilli aut variolæ sint exprimendæ.

Vitentur verò refrigerantia omnia, qualia *aqua rosarum, plantaginis, cichorei, acetosa* &c. sed horum loco Bezoardica expellentia consulantur, per quæ hic heterogeneæ factæ particulæ, & suo nexu solutæ ac præcipitatæ, ad peripheriam corporis, & glandulas intercutaneas, sub specie purpuræ miliaris cum rubedine & pruritu propellantur, subsequente pedetentim cuticulæ desquamatione.

Talia sunt *Aq. card. bened. flor. sambuci, C. C. ustum & sine igne præp. unicornu, Tinct. bezoardica, Essentia salutis ex Myrrha, Tinctura castorei, liquor C. C. succinatus, spir. salis armon. sale volatile, oleosum, anisatum, aromatizatum* & similia ex salibus volatilibus constantia.

Erysipelas adultos si adoritur, semper præcedit paroxysmus tertianæ febris: hic verò paroxysmus ad phlegmonem (ubi tumor cum rubedine non conjungitur nec fortis effervescencia,) levior est quam ad Erysipelas. In his vero *sudor acidum plerumque redolet.*

Morbus verò hic si introrsum migrat, nec expellitur, phrenesim non raro inducit, cum circa caput materia hospitetur, lipothymias verò malignas si circa cor.

Si vero Hepar vel Lienem aut mesenterium occupet, scyrrhos, asthma, quartanam, hydropem & similia inducit, sæpe etiam peripneumoniam & dysurias fecisse observatum fuit.

Si externum aliquod afficiatur membrum, ac hoc male tractetur, scyrrhi generantur & ulcera antiqua.

Illis quibus semel fixas in corpore egit radices hic affectus, nec expulsus fuit, sæpissimè recurrere solet, imprimis si purgationibus materia peccans irritata & stimolata fuerit, non enim his per alvum materia maligna duci potest. Mòdum **CARDANUS** habet.

Et illi tunc infantes, quorum matres purgantibus naturæ motum inhibuerunt, continuo quam diu ubera sugunt purpura miliaris afficiuntur, & quando adolescunt hæreditario tum affliguntur.

Solis ergo sudoriferis (non purgantibus,) locus hic detur, quo crisis promoveatur tam in principio quam fine.

Non enim hic affectus est ipse primus morbus, sed productum quid

quid per crisin ab interna causa in secunda vel tertia concoctione existente, secus quam Græcorum vel Arabum, erysipelas & phlegmon, quæ ut apud GALENUM & AVICENNAM describuntur, sunt morbi calidis regionibus proprii, & per se primi, nec per crisin febris tertianæ vel alterius morbi exorti sicuti demonstrat medendi methodus: phlegmon enim & erysipelas Græcorum antecedit febres, ubi è contra apud nos fiunt per crysin imperfectam, & transmutationem materiæ febrilis, contrariam hinc medendi methodum desiderantes.

TORMINA INFANTUM.

Si maligna materia in primis viis stagnet, ac tormina inducat, præter bezoardica volatilia supra laudata convenit *Balsamus sulf. succinatus*, vel etiam hic pulvis absorbens & præcipitans pro puerorum affectibus quamplurimis ab *Excell. Ettmüllero* admodum laudatus, v. g.

℞. Ocul. 69. præp. ʒß.
 C. C. sine igne. ʒj.
 corall. r. præp. ʒß.
 myrrha el. gr. viij.
 ol. volat. C. C. gr. vj.
 theriaca gr. v.
 olei anisi dest. vel. bals. sulf. succini gutt. vj.

misce f. p.

cui si lubet *castorei* parum addi poterit.

Jam si materia præcipitata ad vomitum inclinet *vomitorium ex antimonio* detur legitima dosi cum pauco, saccharo, quod malignum & degeneratum acidum in stomacho subsistens, salutari vomitu exturbat, aliquoties repetitur.

Si verò alvum movere plus observetur.

℞. Syr. de spina Cervin. ʒß
 spir. salis armon. vol. anisati ʒß.
 ocul. ʒ præparat. ʒij.
 aq. fœnic. parum, misce ac cochleatim propina.

Kkkk 3

Externè

Externè inunctiones ex oleo carvi, absynth. nucis moschat. macis dest. &c. non negligantur.

Si verò pertinacius malum Epilepsiam inducere velle videatur, præter salia volatilia supra toties laudata & repetita, *Excell. Ettmülleri* suasu *Auri fulminantis* gr. j. (vel ij. in paulo adultioribus & aliquot septimanarum, cum gr. iij. nitri depurati exhibeatur, hoc enim præter alios effectus mirandos, tormina sistere horridasque alvi dejectiones promovendo insultus Epilepticos restinguere verè asserit.

Si externum aliquod membrum affectum sit, *pinguia vitentur*, præcipuè si in ulcus degenerat erysipelas, sed *camphora Saturninis combinata applicetur*, vel *Elixir Balsamicum adhibeatur*.

Cum verò principalem hujus affectus causam *nutrices* suppeditent, præcipiendum ut istæ omnia hæc caveant quæ morbo huic quovis modo symbolum addere possunt, proptereaque præter iram & terrorem sedulo caveant ne aqua frigida diutius immoerentur.

Quod si vero terrore inopinato, vel ira percellatur, ac idè lactis gravior alteratio metuatur, tum postquam lac ex uberibus emulsetum, *Excell. Ettmüller* præcipit ut *sperm. ceti* ℥ß. vel ℥j. cum *antim. diaphoret.* ℥j. assumatur, & sudor inde expectetur.

Aut in majori inflammatione, vel lactis caseatione detur hoc vel simile, v. g.

℞. C. C. sine igne. ℥j.
antimon. diaphor. ℥ß.
salis C. C. vol. gr. viij.
card. bened. gr. xv.
aq. flor. sambuci ℥ij.

misce.

Mammis verò imponatur *Empl. de galbano crocatum Mysiciti* cum ana. gummi ammoniaci in aceto soluti, invicem liquefactis & linteo denso inductis confectum, quam calidè ferre poterit, desuper ponendo *sacculum* inter passatum ex *oryza confectum* & probè calefactum, quo per sudorifera dicta dissolutum lac, horum adjumento promoveatur in motum, & stagnatio ejus ac caseatio inhibeat quantum possibile.

Infantes

Infantes qui hoc morbo intereunt, striis subfuscè rubris notantur, quod imperiti ab Epilepsia intra ventrem contenta, *nemlich von der Schrecken-Noth im Leib* / deducunt, & Epilepsiam à cerebro ortam cum depravato, & ab acido corrupto & alterato sanguine, cujus striæ istæ signum sunt, confundunt.

II.

Non rarò tam infantes quam adultos adoritur morbus, morbillis ferè haud multum absimilis, maculæ videl. rubicundæ & elatæ, non secus ac si urtica cæsæ essent, cum ardore & pruritu, aliis *Die Nesselsucht* / hunc frigus præcedit ac si febrilis instaret paroxysmus, cum angustia cordis, hinc à purpura miliari non longè differens.

Cura blando perficitur sudore cum sæpius una nocte cedat, nec rarò ultra quatuor dies affligat, quippe ab acido volatili singulariter corrupto originem trahat.

III.

DE VARIOLIS ET MORBILLIS.

Hæc ipsa prægressa rectà nos ducunt ad explicandam morbillorum & variolarum abstrusam aliàs naturam, cum harum & fieri modus & actus cum affectibus prædictis in quamplurimis conspiret.

Angit inevitabilis ferè harum insultus omnes nationes Europæas, cum *causa omnibus communis sit lactis scil. nutritivi tam in quam extra uterum corruptela* hinc plerumque infantes & pueri, raro adulti affligi solent, in quibus tamen acor vitiosus per tempus occultari solet, donec singulari accedente dispositione fermentum simile extrinsecus haultum effervescentiam redintegret, acido scil. corrupto cum sale volatili massæ sanguinæ conflictante, donec præcipitato & subjugato acido corrupto, spiritus vitalis ulteriorem separationem instituat, ac hinc inde per vasa capillaria, in forma pustularum corruptelam exprimat.

Morbus hic cum imminet, *infantes noctu in somnis terrentur, inde excitantur, raucescunt, oculi apparent obnubilati, & halitus eorum post biduum quid dulce spirat*. Præterea non raro conqueruntur de capitis spinæ-

spinæque dorsi dolore, præcordiorum anxietate gravi, subsequente sæpius nausea, vomitu, siti immodica & continua potus querela, tandem die quarto vel quinto maculæ efflorescere incipiunt, insequentibus diebus in bullas exsurgentes quæ si omnes egressæ sunt calor derelinquit, quam diu verò hic durat, tam diu variolas nondum omnes egressas notabis, solent enim inæqualiter admodum plerumque egredi, hinc calor mensura fit quæ indicet an omnes egressæ vel an duplicatò erumpere velint, *ob sie nemlich zwenwüchsig werden wollen.*

Cum verò motus hic naturæ mediante calore perficiatur, hinc is adjuvandus tam internè adhibitis expellentibus, quam externo calore accedente, *non excessivo tamen, cum lente non violenter fiat natura motus*: Proptereaque frigefacientia omnia tam interna quam externa vitentur, quantum enim calori, tantum crisi & spiritui vitali detrahitur, qui si natura fortis, nec materiæ morbosæ copia obrutus, per se morbum vincit, sed cum hujus fortitudo & vigor non semper nobis constet, hinc adjuvantibus in tempore ut succurratur securior est.

Proptereaque Excellentiss. Medici providè suadent, ut tempore grassantium variolarum præservationes compellemus, cum facilius non admittatur quam ejiciatur hospes, vel si planè præcaveri haud possint, attamen pabulum superfluum eis subtrahatur quo mitius tum affligant.

Huic verò intentioni ut satisfiat, *laudant Excell. Ettmüller & Bohn Mercurium dulcem* tanquam singulare hujus morbi alexipharmacum, tam præservans quam curans & viscosam pituitam acidam solvens, hac formâ propinatum, v. g.

℞. *Mercurii dulcis ritè parati* ℥℞.
resin. jalapp. gr. vij.
myrrha el. gr. v.
ocul. ℥ gr. vj.
conserv. rosar. ʒ℞.

miscæ & exhibe infanti 8. vel 10. annorum.

Potest

Potest verò dosis Mercurii dulcis, & reliquorum vel minui vel augeri pro ætatis ratione : at cum colocynthiatis & scammoniatis miscere caveto.

Si verò infans copiosa rudi bile repletum observetur, præstat exhibere vomitorium ex *sulfure antimonii* ritè paratum, quod bilem corruptioni obnoxiam leni vomitu exturbat, ac ita occasionem præscindit futuris & erupturis variolis, vel citam variolarum adjuvat eruptionem, & tolerandum reddit morbi cursum.

Si verò hæc præsidia neglecta fuerint in principio, ac variolæ nunc erumpant, expulsio earum debita promoveatur, ad quam obtinendam admodum conducit ex feminibus expulsivis facta emulsio, v. g.

℞. *Sem. card. bened.*
napi.
aquileg. ana. ʒij.
citri. ʒj.
aq. fl. sambuci.
scabios. ana. ℥ʒ.

fiat l. a. emulsio sæpius propinanda, quæ si fortior expetatur, additis bezoardicis volatilibus aliisque fortificetur, v. g.

Tinct. bezoard.
salutis ex myrrha ana. ʒj.
castorei. ℥ʒ. misc.

Si diarrhæa sub eruptione concurrat, malum, hæc enim eruptionem restinguit, vel retrocedere facit : melius ideo ut sint quodammodo obstructi variolarum candidati, facile enim hoc supposito-riis corrigibile existit.

In hoc verò casu bezoardica moderatè adstringentibus martentur, v. g.

℞. *Sem. aquileg.*
card. bened.
napi ana. ʒj.
citri ʒj.
nasturtii ʒij.

terra sigillata.

C. C. usti ana. ʒj. ʒ.

lap. bezoar. occid. ʒ ʒ.

miscē fiat pulvis, qui dosi ʒj. plus minus pro ætatis ratione *cum aq. card. bened.* præbeatur: vel si liquida arrideant, *Tinct. bezoard. lapid. hamatit. terra catechu* &c. misceantur & cum idoneo vehiculo aut ordinario potu, convenienti dosi propinentur.

Aliàs si regressum faciunt & recedunt variolæ, tunc calor revertitur, ac diarrhæa insequitur lethalis, & rarò in hoc morbo moritur homo absque diarrhæa, nisi adsit malignitas, vel malè tractentur variolæ.

In hoc verò casu maxima adhibenda est diligentia ne homo moriatur: non verò præstantiora huc dantur remedia quam sæpius laudata *Essentia salutis, sive Tinct. myrrha castorei, croci, bezoardica, lapid. hamatit. sal. volat. C. C. viperar. &c.*

Externè verò *in auxilium vocentur vesicatoria* quæ efficacissimam hic ferunt opem vulnusculis per aliquot dies apertis retentis, in quem finem *Empl. Norimbergense cum tantillo Empl. vesicatorii* misceatur, quantum scil. sufficere videtur ad irritationem, ac ita vulnuscula aperta serventur pro lubitu, & donec variolæ rursus egressæ, & retractæ è corpore observentur.

Hic morbus adultos plerumque quosprehendit, gravius affligit quam infantes, tam ob cutis densitatem & materia crassitiem, quam ob inquietem & motum: quo quis enim tranquillius jacet, eo securius evadit. Ratio docetur in Medicinâ Staticâ.

Hæc si quis non credat, vel contra sentiat, ille non solum ut moris est egros inviset, sed apud illos dies noctesque persistat, & ut veterum Medicorum discipuli egrotis ipse assistat, & omnia diligenter observet, atque in variis morbis varia deprehendet aliter se habere quam imaginantur sibi Alexandrini. At cum horum discipuli sint admodum delicati & præceptores ipsi ut plurimum imperiti & timidi ut discipulorum inquisitiones & judicia reverentur, hinc tandem accedunt Empyrici, vel Anus, aut Alchymista qui confundit nostros Medicos magno cum

dede.

dedecore Medicina rationalis, cujus pars est Alchymia erudita sive Philosophia naturalis quam Arabes, Arnoldus, Bernhardus, Basilius, Helmontius & alii exercuerunt.

Morbilli die *Massern oder Röteln* / eadem habent signa, & eandem curam cum variolis.

Ante omnia vires conservandæ paucò sed optimo cibo & potu.

Nec ut supra monitum natura nimium impellenda, cum non vi sed successivè fiat naturæ motus, nec nisi secundum dies criticos velut quarto, septimo, nono, undecimo &c. secernatur materia separata, & sui juris facta, ac venis propterea hostili.

Variolæ tamen morbillis ob materiæ crassitiem periculosiores sunt. Ex variolis tamen securæ magis sunt albæ, rubicundæ verò & subfuscæ cicatrices relinquunt præter omnem adhibitam diligentiam, nec præterea sunt absque periculo, præprimis circulis lividis vel similibus notatæ.

Ratione potus convenit *Decoctum lentium cum ficibus & paucò fœniculi*, mediante aquæ & vini ana factum ac pro appetitu bibitum, vel item *stercus equinum* in ordinario expressum potu insignem præstabit opem.

Si tandem gravior acrimonia sub eruptione vel variolarum vel morbillorum *epilepticos* exsuscitet insultus, qui post eruptionem persistunt, (in principio enim & ante eruptionem neminem terreant cum sint sine periculo,) ac tum malum omen portendunt, tum liquor *C. C. succinatus sal. volat. cran. human. &c.* sibi paria vix habebunt, in robustioribus verò *specif. cephalicum ex cinnab. nativa cum sale volat. cran. hum. &c.* omnem paginam absolvent. Nutrix vero in potu ordinario *gelatinam C. C.* diligenter tunc assumat.

Vomitus si post excretionem variolarum recrudescat, (in principio enim tolerabilem variolarum cursum indicat,) ac ita variolarum regressum ad interiora monstret, tum *bezoardica tinctura anodyna maritata insignem opem præstant*, mitigatis namque symptomatibus ita exurgit natura, ac sæpius tum in somno variolas cum leni sudore propellit.

Sic & in diarrhæis quæ tam in augmento quam in statu ut plurimum funestæ sunt, propter egressum quem planè remorantur, hæc eadem *tinct. anodyna bezoardicis remixta* malignitatem humorum temperat & mitigat, ac per cutim exigit potenter.

Hæmorrhagia nimia si ab initio jungatur amuleta ex bufone excellunt, actu verò frigida in epithematibus curiosè vitentur.

Principalis omnium cura in legitima consistit expulsionem, si enim in hoc opere natura deses, nec arte juvetur, varia tandem remanent mala per vitam sæpè non corrigenda, v. g. si in Pulmonibus stagnatio fiat, oriuntur inde asthma, & tussis, ac tum reiteranda expellentia de novo. Hoc verò tum non per variolarum expulsionem, sed per insensibilem fit transpirationem, quæ si intra dies 20. non contingit, idem fit quod in pleurisi & peripneumonia videl. phthisis sequitur & hæctica. In hoc verò casu generosiora exhibeantur pectoralia, *balsamis sulfuris succinatus, antimoniatus, spirit. salis armoniaci anisatus* & similia.

Si post variolas artuum dolores remaneant, exhibeatur *Decoctum ligni sassafras cum passulis, essent myrrha, liquore C.C. succinato &c.* nec externa antiarthritica negligantur.

Pro defendendis oculis fiat tale collyrium, v. g.

℞. *Aq. rosar. fœnic. ana. ʒss. sacchari Saturni ʒj. perlar. præpar. ʒss. croci, camphor. ana. ʒij.*
mf. pro collyrio, vel sola *aq. rosar. cum multo croco* illinatur.

In faucibus defendendis gargarismus repetitus instituatur factus ex *mucilag. sem. lini cydon. syr. de liquirit. jujubis, papav. errat. & similibus.*

Tandem singularis matrum cura est, ne infantes cicatricibus iisque copiosis devenustentur, inque hunc finem varia tentant, sed singulari hic methodo opus est ne vel tardius hæc applicentur, vel tardius maturatæ aperiantur variolæ, vel nondum maturatæ à parvulis deglubantur.

Curiosè ergo maturitatis tempus notetur, quod plerumque die septimo, die undecimo, vel die decimo tertio accidit, quando scil. variolæ in medietate deprimi incipiunt, ac tum acu, inprimis argen-

tea si quis majores vires inesse persuasum sibi habeat aperiantur, & pus exprimatur, nec carnem profundius exedat, crustæ verò subnascentes haud removeantur, ne iisdem cicatricibus symbolum addant, sed *butyro caprillo cum camphora & croco* remixto diligenter inungantur, vel hoc *D. Fausii linimento*, quod v. g.

℞. *Olei amygd. dulc.*
lilior. alb. ana. ʒj.
ovor. ʒʒ.
pingued. human. ʒiij.
sperm. ceti ʒij.
farin. oryzae.
lupinor. ana. ʒʒ.
lythargyr.
sarcocoll.
sacchar. ana. ʒij.
rad. bryon. pulv.
ireos flor. ana. ʒj.
myrrha el.
asa dulcis ana. ʒj.

Pulverisata cribrentur & misceantur in mortario calido diligentissime, exprimantur fortiter & serventur.

Internè verò ad exsiccationem promovendam detur *pulvis oculor. cancri cum myrrha*, ac sine notabili fovearum vestigio variolarum crustæ decident.

Digbi ante variolarum eruptionem admodum commendat *folia auri toti faciei imposita & oleo amygd. d. humectata* quod in ancilla sic probatum dieit, ut dimidia faciei pars, quæ his tecta fuerit salvata sit, reliqua verò foveis deturpata.

Interim tamen alii *oleum amygd. d.* ad maturationem potius, *oleum verò ovorum* post aperturam ad explanationem fovearum conducere asserunt.

Alit etfi jam dictis ad fovearum maculas præcavendas rarò absque notabili effectu utamur, præprimis ubi materia vitiosa non adeò

copiosa, attamen si massa sanguinea enormiter corrupta sit, ac malignitas gravior, nil impediet quo minus foveæ deformes relinquuntur ac facies deturpetur.

IV.

DE SCABIE, CRUSTA LACTEA &c.

Si ex nutritione vitiata, vel ex neglecta balneatione, *scabies*, *achores*, *lactumina* vel *crusta lactea* oriantur, multum interest quo legitime expellantur.

Balnea & sudores repetantur, nulla namque scabiei major nutritula quam sordities nec hostis major quam mundities, & quicumque scabiosi balnea metuunt difficulter sanantur, etsi alii sint qui contra sentiant.

At expulsio procuranda quovis modo, tam per sudorifera interna, quam per externa balnea, prægressis tamen prius si opus legitimis purgantibus.

Præterea admodum *laudatur sperma ceti* sæpius vel singulo mane exhibitum, cum hoc aliquoties scabiem quasi leprosam curasse observatum fuerit.

Sic & diuretica non minimam præstabunt opem, & ex his *spiritus salis volatilis*, qui per urinas serum corruptum & muriaticum potenter evacuat. Ex corruptione enim concoctionis tertiæ, salva manente prima & secunda, plerumque ortum trahit, & hinc contagiosa non solum in alios homines, sed & ex uno unius hominis membro in aliud: Sicuti testatur *Helmont*, qui causam & vitium in contagione virulenta pelli propria locat, quæque pellem saltem inficiat, sic ut cutis nequeat alimentum sibi deputatum in propriam vertere alimoniam, sed potissimam ejus partem in falsum contagiosumque ichor traducat, hinc topicis ferè solis pruritivum istud sal necari posse contendit, quale è *sulfure*, additis radicibus *hellebori albi*, & *baccis lauri*, paratum, quod omnem prope modum pellis scabiem contagio inimicum tollere prædicat: cui non incommodè balneum substituere possumus, quod v. g. fit ex

Fol. oxylapati. m. ij.
boni Henrici. m. j.
sabine. m. β.
radic. Helenii ℥. ij.
helleb. albi ℥. j.
sulfur. vivi ℥. j. β.
bacc. lauri ℥. β.
rasur. ligni quajaci m. ij.
furfur. tritici m. iij.

Concisa & sacco inclusâ coquantur cum aq. font. probalneo, vel cum lixivio ex cineribus sarmentor. vitis si fortius expetatur, & scabies rebellis & maligna.

Si pustulæ cum calore & tensione excruciant, superponantur, *folia plantaginis viridia*, vel sicca, aquâ propriâ rursus humectata, vel *furfur tritici* cum aqua decoquatur, ac decocto huic manus vel pedes ubicunque dictæ pustulæ excruciant, immittantur.

Si post tale balneum sanies effluit bonum, si vero dolor tensivus denuo moleffet, illinantur pustulæ *butyro caprino cum octava parte camphoræ* mixto.

Lactumina der Ursprung / si recedunt graviora exinde emergunt mala, velut ex variolis, retrogressis ferè, ubi è contra alii quibus diligenter expelluntur vel naturâ vel arte, admodum sani postmodum evadunt.

Si verò crusta sit admodum spissa & tenax, externa simul accedant, ac tum fiat ex *oleo amygd. dulc. cum oleo tartari subtilis litus* qui illinatur blandè, postea verò ubi crusta remota, & sanies linteo *aq. sperm. ranar.* humectato, absterfa fuerit, inspergatur talis pulvis, v. g.

℞. *Lapid. calamin. pulv.* ℥j.
flor. sulf. antim. Dij.
cerussa ℥β.
salis tartari gr. xv. misce

Vel ℞. *ung. de ceruss. camphorat.* ℥β.
sulfur. antim. ℥β.
salis tartari θβ.

plus

plus minus prout acrius expetatur, ac ipso illita scabies citius exarefcere defideretur.

Si faturnina remifceantur, non absque majori efficacia dicta medicamina operabuntur, v. g.

℞. *sulfur. antimon.*
facchar. Saturni.
ciner tabaci ana. ʒij.
ung. alb. camphorat. ʒj. ℞.
Mercurii dulcis ʒij.
olei camphor. ʒj.

misc.

Excell. Wedelius admodum laudat pinguedinem viperarum, cum qua elephantiam faciei scabiem, cum oculis rubicundis, inflatis & purulentis, manus item furfuribus horridas, sicca uidaque uligine scorbutica infectas aliquoties asserit.

Alias in leuiori pellis virulenta & contagiosa scabie non datur præsentius remedium quam hoc ex Mercurio factum linimentum, v. g.

℞. *Mercurii vivi ʒj.*
Olei lauri ʒj.
cerussa ʒij.
camphor. ʒ ℞.

misc.

Si grandiores tumores circa capitis confinia protuberant, pro eorum discussione applicetur *Emplastrum de meliloto cum oleo philosophor. malaxatum*, vel *Empl. de galbano crocato Myns. cum Empl. de meliloto misceatur*, & per tempus applicetur.

Si verò impexa porrigne sædatum caput exstet, sequentem methodum si serues non aberrabis, primo itaque recipe *butyri recentis insulsi ʒij. vitrioli albi ʒij.* misc: hoc unguento inungatur porriginosum caput per tres dies, quarto die probè eluatur caput *lixivio bis transfuso*, in quo infusa fuerint, *chamomilla, bethonica, leuisticum, hypericon, radix oxylapati, bardana, fœnugracum, &c.*

Post-

Postmodum capite absterfo, capillos extrahe, ac tunc unguentum præscriptum diligenter inunge rursus per tres dies, postea lixivio dicto itidem rursus ablue, ac capillo extrahe: si vero capilli isti fortius inhæreant, fiat tale Emplastrum, v. g.

℞. *Picis alb.* ℥ ij.
sutoria ℥ iiij.
colaphon. ℥ β.

liquata calidè linteis inunge, ac maculis porriginosis impone, ac per diem, & noctem relinque, postea abstrahe ac capilli adhærent, hoc itaque bis vel ter repete donec capilli omnes porriginosi sint extracti.

Postea verò ad consolidandas maculas sequens linimentum inunge, v. g.

℞. *Ung. rosac.* ℥ j.
olei succini.
juniperi.
therebint.
lumbric. terr.
philosophor. ana. ℥ β.
strigmentor. equi ℥ ij.

misce, hoc mane & vesperi loca pilis denudata inunge, ac capilli feracissimè pullulabunt.

Si levis porrigo extractionem capillorum haud requirat, hoc solum sufficiet, v. g.

℞. *Picis alb.* ℥ ij.
axung. porci ℥ j. β.
sulfuris antimon. tartarisati ℥ ij.
arsenici cum nitro fixati ℥ j.

misce, fiat unguentum.

V.

Est & alius infantilis morbus *Siriasis* dictus, ex quo ipsi caput calet, oculi rubedine suffunduntur, vigiliæ molestant, ac atrophia tandem accedit.

Curatur hic affectus si *folia plantaginis, lactuca, vitis, cucumeris, cucurbita*, vel *cucurbita ipsa* concisa capiti apponatur vel fasciis submittatur.

VI.

ATROPHIA INFANTUM.

Non rarò *cutis virulentum contagium*, alimentum corpori ita detrahit quo *atrophiam* incurrant infantes: in hoc casu fume *gallum Indicum* juniorem, hunc *deplumatum ac exenteratum* repleas *hordeo mundo*, cui *sarsaparilla* ℥j. addita sit, tum verò decoque ad casum carniū, ac ex contuso gallo expressum succum propina continuo absque omni alio & cibo & potu, accedente simul balneo ex herbâ cruciata, ac certò curabitur infans.

Si verò ab infimi ventris obstructionibus ortum videatur hoc malum, *BARBETTA* jubet propinare *liquorem tartari* in ordinario potu, singulis verò tribus vel quatuor hebdomadibus illos purgare, externè verò bis vel ter de die ventrem inungere hoc linimento satis experto, v. g.

℞. *Ung. dialth. compos.*
de arthanit. ana. ℥℞.
martiati ℥ij.
olei muccagin.
philosop. ℥℞.

misc.

Si verò *lactearum venarum* obstructio pertinax sit, & ventris durities ac intumescencia non remittat, porrò commendat seqq. rotulas, v. g.

℞. *Chalyb. præp.*
Oculor. 69. præp. ana. ℥j.
tartari vitriolat. ℥℞.
lapid. prunell. gr. xv.
spec. aromat. rosat. ℥j.
sacchari albi. ℥ij.

fiant, f. a. Rotulæ.

Si hæ sæpius licet exhibitæ malum haud tollant, referantia fortiora, præcipitantia vel absorbentia alternatim porrigantur, qualia de spleneticis sufficienter tradita invenies.

Quo vero dicta hæc in actum promoveantur, fiat simul balneum ex cruciata antea laudatum, vel hoc, v. g.

℞. *quisquiliarum ab aqua reject.*
herb. petasit. ana. m. iij.
radic. rubi num. iij.
caput & pedes vervecis unius.

f. f. a. Balneum, caput videlicet & pedes decoquantur ad carniū casum, postea immittantur reliquæ species sacco inclusæ & simul coquantur: Ac tum singulo mane balneo calido insideat æger per novem dies, posteaque balneum in flumen effundatur post occasum Solis. Aqua verò mane ante Solis ortum collecta & ex eodem flumine deprompta sit.

VII.

DE OPHTALMIA.

Sæpius à catarrhis visus & oculi afficiuntur, & ulcerantur, nemlich sie schweren ihnen zu/ ac tum lacte materno vel aqua rosarum aperiendi, si verò sæpissimè hoc recurrere soleat, nuchæ linteola spir. vini, vel quod melius Essent. succini madida imponantur, & caput ac pedes diligenter illis laventur hac essentia.

Vel item ex albumine ovi cum camphora fiat linimentum, addita succi semperviivi majoris debita quantitate, ac cum petiis applicetur. Aut plantis pedum imponatur Empl. ex butyro. & allio contusis confectum.

Dantur verò etiam externæ causæ, ob quas oculi læduntur, v. g. cum quid incidit, vel cum Solem vel lucem nimium inspiciunt, tumque visus debilitatur & oculi facile ulcerantur. Sic si infantes nondum unius anni specula multum inspiciunt idem accidit, propterea hæc impedimenta removeantur.

Nutrices verò itidem curiose hic observent quid lactenti nocere queat,

queat, sic v. g. aliquæ à vino, aliæ ab aceto, à lacte, lactuca & similibus, sibi temperabunt, à frigore item, ab humido &c. quæ omnia diligens & curiosa mater observet, & si haud intelligat, Medicos vel obstetrices consulat, vel quod melius liberorum multorum matres. *Obstetricum namque communis perversus mos est, ut id ejus notitiam haud habent, parvi aestiment & vilipendant, nec ferant ut alii simul consulantur.*

VIII.

DE DENDITIONE.

Quo dentionis laboriosum & periculosum sæpè negotium promoveatur, & dolor plerumque conjunctus mitigetur, nec inde nervorum univèrsum genus simul vellicatum convulsiones excitet epilepticas, omnis diligentia adhibenda.

Hic bonum est, si salivæ fluxus jungatur, scil. wann sie viel geyffern / nec hoc impediendum cum per se remittat, & si sistatur, facile epileptici insultus accedant.

Si febrilis ætus dentionem comitari solet, cum vigiliis & inquietudine, tum folia lactuca, tabaci viridia pedum plantis applicentur, capiti vero folia vitis, salicis, plantaginis, cucurbitæ, &c. apponantur.

Alvus servetur aperta vel clysmatibus vel suppositoriis, ex Hippocratis enim observatione minus illi convulsionibus tentantur quibus alvus crebro demittit.

Si verò diarrhæa fortis accedat, ei resistatur acrimoniam terperantibus ac absorbentibus è C. C. paratis vel similibus.

Quo verò gingivæ minus sensiles, simulque molliores reddantur, crebro eis masticandum prabeatur frustum lardi optimè fumati, vel frustum radicis altheæ, in aqua malvæ maceratum.

Externæ verò maxillæ illinantur axungia leporis, butyro caprillo, &c. quod si fortiora desiderentur, cerebrum leporis coctum, cumque melle permixtum, ceu unum ex potentissimis remediis gingivis illine, vel hunc Cnœselii Balsamum commendatum sæpius inunge, v. g.

xx. Butyræ

- ℞. Butyri majal. non saliti ℥j. ℞.
 pingued. gallin. ℥ij.
 succi cancror. fluviatil. express.
 sedi majoris ana. ℥j.

Coque ad consumptionem humiditatis in diplomate, remanentiæ adde

sanguinis è crystâ galli incisâ recentis. ℥j.

miscce, & post unam aut alteram reiteratam ebullitionem expressis adde *sacchari candi* q. s. pro dulcore: miscce.

Si verò cuticulæ tenacitas egressum diutius & cum periculo remoretur, protuberantia verò gingivæ superior candida, dentis jam proximè absconditi signum exhibeat, PARÆUS jubet scalpello eam incidere, quod alii ceu expertum item commendant. *Videatur Ettmülleri valetudinarium infantile.*

IX.

DE RANULA APHTIS &c.

Sub lingua non rarò tubercula oriuntur, *ranula* dicta, quæ in ulcera degenerant, ac impedimento sunt, ut difficulter sugant parvuli.

His in principio occurrendum antequam ulcerentur, in hunc verò finem conducit *butyrum caprillum cum octava camphora* parte commixtum & diligenter inunctum, vel sub mento etiam applicatum.

Si tandem exulcerentur, scalpello aperienda, ad purificationem verò tum, & insequentem sanationem illinatur sæpius *styr. de Veronica cum pauco camphora*, quæ hic insignes usus præstat tam leniendo quam tumores absumendo & consolidando.

Si glandularum colli tumor anginx metum incutiât, idem *butyrum caprillum cum camphora* externè illitum opem fert, ac est polychresta medicina in variis gingivarum, & maxillarum tam internis quam externis tumoribus.

Tumores reliqui in nucha & circa caput oriuntur, plerumque à scabie vel lactuminibus retrogressis, vel cum illa egressum moliuntur, post quem per se remittunt.

Si verò à retrogressis lactuminibus hi tumores oriantur, tum melius est ut ad exulcerationem perducantur. Si verò hæc propter dolores vel alias incommoditates metuatur, tum vide num setarum ope, **ob mit- fleissigem Bürsten** / transpiratio promoveri possit. Vel *nitrum cerevisiâ solutum* cum petiis calidè applica, quod calorem extrahendo, tumoremque consumendo effectum dabit non contemnendum.

Internè verò sudorifera sæpius laudata volatilia non omittantur.

Præter has exulcerationes etiam reliquæ oris partes, fauces videlicet, lingua, vel etiam Oesophagus ipse, pituita quadam alba subducitur, unde parva copiosa enascuntur ulcuscula *Aphæ* appellata. Harum origo cum à lactis acescentis corruptela in stomacho, & inde exsurgentibus halitibus accidat, consultum est ut fomes è ventriculo maturè ejiciatur, & nutritrix sæpè causam suppetidans sui curam habeat, & si erysipelate afficiatur, *sudoriferis & Venæ sect.* correctionem instituat, quo causa mal - subtrahatur, præprimis si cacochymia, & scorbutica dispositione se affectam sciat.

Quo verò hæc aphtarum molestiæ, quia lactationem infantum maximè impediunt, obque id periculosa removeantur, convenit optimè *Decoctum Veronica cum melle* in aquâ simplici factum pro ore eluendo.

Vel Recipe *cremoris lactis dulcis caprilli* si haberi potest, cochlearia 6. *foliorum salvia cruciata* num. 6. hæc incisa cum cremore coquantur leniter, ad butyri decoctionem & brunitatem, tunc per linteolum exprime in aquam frigidam, & coagulabitur butyrum, de quo tum sæpius pisi magnitudine ori infantis immitte, & ulcuscula cum cute alba abscedunt: Si efficacius hoc velis adde *parum camphoræ* & in vase lapideo ferva: alias item *butyrum salitum cum camphora* in hujus defectu substitui commode potest.

Si hæc successum optatum haud edant instar omnium erit *linimentum ex melle cum spir. salis tantillo* subinde illitum, addito paulillo *succo vel ruta vel salvia camphora, pulvere nucis moschatae*, &c.

Nares quando obstruuntur, butyrum recens immittatur, alias difficulter sugunt, ac potus asperam arteriam facile illabitur.

Si Uvula laxatur, vertici diligenter instilletur *Essentia succini* vel *spir. vini*, vel *ovum ad duritiem coctum* & per medium scissum, ac paucis pipere aspersum calidè applicetur & apponatur: facile verò hoc accidit cum eis repentè & quidem vi papilla detrahitur hinc cautè tractandi tenelli.

X.

DE LUMBRICIS CRINONIBUS &c.

Vermibus repleti infantes noctu multum bibunt, vexantur in somnis, inquieti linguam sugunt, tussunt, nares scabie fœdatas, & similia multa reperiuntur.

Van Helmont in genere hic laudat *Mercurii vivi decoctum* pro lubitu propinatam.

Ast cum diversa dentur vermium genera, opus quoque erit singulorum instituire considerationem.

Lumbrici die Spulwürm / ob signaturam ita dicti optimè necantur myrrhinis, qualis v. g. est *Tinctura salutis*, & similia purgantibus quodammodo remixta. Sic

℞. *Radic. mechoac.*

jalappa.

corallinae.

C. C. usti ana. ʒʒ.

myrrha ʒj.

olei citri stil. gutt. v. misce, fiat

Pulvis cujus dosis variat pro ratione.

Vel ℞. *sem. cannab. ʒʒ.*

citri. ʒj.

aq. flor. persic. ʒiiij.

fiat Emulsio, cui adde corallinae.

C. C. usti ana. ʒʒ.

spir. citri.

tinct. myrrhae ana. ʒj.

misce pro ʒ, dosibus.

Vel

Vel ℞. *lap. prunell.*
corallina.
C.C. sine igne ana. ℥℞. misce.

Vel ℞. *spec. diaturb. cum rhabarb.*
corallina ana. ℥j.
cinnab. antimon.
salis volat. C.C. ana. ℥j.

misce, detur à ℥℞. ad ℥j. plus vel minus pro ætatis ratione.

Si infantes sint nauscabundi, externè umbilicus, venterque inungantur *oleo Maxwelli ex aloe, myrrha, & felle tauri destillato*, vel *Unguentum Iessenii* umbilico superimponere, aut *pomum colocynthidos discissum & cum felle tauri fixum* calidè quam ferre æger poterit, applica aliquoties repetendo.

Helmontii sententiam, videlicet quod quo fermentum fellis haud pertingat lumbricorum extet patria, à scopo haud alienam indicant omnia bilem confortantia amara scilicet, quæ ut plurimum lumbricorum hostes existere experientia docuit: cum enim hoc principale fermentationis instrumentum in infantibus copioso sæpè accedente lacte acescente obruatur, non mirum fecunda exinde propullulare putredinis producta, vermes scil. à quibus alimentum interceptum, vel varie alteratum, aut stagnans, glandulasque mesenterii infarciens cum abdominis sæpè protuberantia, ac ita denegato nutrimento atrophiam contrahat, accedente plerumque alvo laxiore.

Quemadmodum verò ab his in primâ concoctione vel primis viis nutrimentum invertitur & corpori detrahitur, sic datur & aliud vermium genus quod id in ultima digestionem demum corpori aufert, ac comedones propterea vocantur, cum nutrimentum comedendo largius absumant. *Crinones* etiam audiunt, quod sub crinium forma sæpius per cutis poros prominere soleant.

Horum cura fit tam præservativè quàm curativè per balnei repetitum usum, quod optimè fit ex aquâ dulci cum modico melle, quo hujus dulcedine allecti vermiculi per poros capitibus suis prominentes commode scalpello vel crusta panis acuminata, vel unguibus abradi possint,

possint, eo vero in loco ubi vermiculi abradi fuere, oriuntur ulcuscula parvula à parte vermiculi relictæ, quæ tamen per se intra diem septimum sonantur.

Alii optimo cum effectu *fuliginem camini cum melle & lacte mixtam dorso illinunt*, postea vero *aquâ decoctionis Mercurii* sæpe abluunt, ac his sæpius repetitis comedones auferunt.

Accidere vero non raro solet, quod quo plus mediante balneo alliciamus & extrahamus dictos vermes, tanto plus de novo regenerari ansam demus, magna cum admiratione. In hoc verò casu detur *balsamus sulfuris imprimis succinatus* legitima & repetita dosi, ac felicissimè curantur, illi verò quibus hic balsamus exhibetur, toto corpore ejus odorem spirant.

Est & alius vermis qui hinc inde per tumores se prodit, & tandem exulceratur, ac tum mox hic sanatur rursus, mox vero albi de novo exulceratur, *nicht anders/ als wie die Pferd so den Wurm haben*: curatur vero hic vermis *balsamo sulfuris*, tam internè quam externè adhibito, & *decocto Mercuriali propinato*.

Multi præterea in verminosa intestinorum constitutione admodum laudant *Mercurium dulcem*, at hunc infantibus non tutò propinari *Glauberus p. 2. Furn. Phil.* defendit, cum eorum ossa & nervi nondum firmati sat sint.

Interim tamen si expellentibus maritetur, laus ei denegari minimè nequit, principaliter in paulo robustioribus, nihil enim sub Sole vermibus plus adversari Mercurio quovis modo adhibito *van Helmont* toties inculcat, etiam *solo potu*, quippe qui necet *lumbricos & ascarides universas, existentes etiam quo potius ille nunquam perveniat*, ulcera verò verminosa curet sola ejus affusione.

Dulcia ad vermes necandos minimè profunt, nisi ut eis decipiantur, ac sub iis fel & venenum contra vermes abscondatur.

Pediculi item huc referantur: necantur verò illi in capite *decocto nicotiana sylvestris*, sive *hyoscyami lutei*, vel item *Decocto fol. tabaci cum lixivio factò*.

Vel fume *cocularum do Levante* num. octo, contusa frixentur cum *butyro*, ac expressum servetur, si hujus tantillum capiti illinas subito

moriuntur pediculi quos modo linimentum hoc attingit, si vero locus aliquis in capite hoc linimento haud illitus restet, omnes reliqui pediculi se illuc congregabunt, hinc diligens sit inunctio quo totum caput, parce tamen inungendo, attingatur.

Quo vero tum ulterius lendes à capillis separentur cum *lixivio & sapone veneto diligenter abluantur*. Pro *præservatione à pediculis amuletum suppeditat camphora*, hanc qui secum gestat pediculis raro corripit experientia docuit: quod idem præstat *Zibethum* indusio vel vestibus inunctum.

XI.

DE EPILEPSIA.

Epilepsia si infantes adoritur, probè observandum *num à variolis vel dentitione, vel erysipelate, vermibus, flatibus, aut simpliciter à cerebro* ortum trahat, absque hac enim cautela omnia irrita deprehendes.

Si à variolis erumpentibus, expulsionem earum insistendum, sæpius accedit vomitus, & tum cessat epilepsia, præprimis si alvus libera.

Si à dentitione alvus fluida, bonum portendit.

Si ab erysipelate & vermibus, expulsiva exhibeantur.

Si à flatibus quos murmura, ructus & ventris crepitus indicant, cum clysteres, suppositoria, &c. opem ferunt.

Si à cerebro ortum ducat epilepsia, malum est, sæpè namque recurrere solet, & plerumque membrum aliquod vel incurvatur vel claudum redditur.

In genere *minera morbi* si in primis viis hæere suspicetur, eliminetur mediante *sulfure antimonii*, postea verò *antiepileptica generosiora* in usum veniant. Inter quæ hic excellent *Essent. myrrh. Tinct. castor. spir. salis armon. sal. volat. oleos. liquor C. C. succin. Essent. succini, hyperici, externè oleum succini, rorismarini &c. v. g.*

℞. *Aq. flor. thilia.*

beton.

fænicul. ana. ʒij.

Tinct. succini.
 spir. salis armon. ana. ℥j.
 Essent. myrrhe.
 castor.
 anodyn. ana. ℥ss.
 flor. hyperic. ℥j. ℞.
 syr. de betonica. ℥iij. misce.

hoc cochleatim sæpius propina.

Si pulvis arrideat,

℞. Cinnab. nativ.
 antimon. ana. ℥j.
 ocul. 69. præp.
 smaragd. præp. ana. gr. xv.
 salis C. C. vol. ℥j.
 laud. opiat. gr. ij.
 camphor. gr. v. misce.

Dosis ℥ss. ℥j.

Vel ℞. Salis C. C. vol. gr. xv.
 C. C. sine igne ℥j.
 magister. succini ℥ss

misce, Dosis ℥ss. ℥j.

Vel ℞. Salis vol. Cran. human. ℥j.
 magister. succini.
 glaura Augurelli.
 Cran. human. philosoph. calcin. ana. ℥j.
 olei. lavendul.
 rorisamarin.
 succini ana. gutt. iij.

misce, fiat pulvis.

Externè spina dorfi illinatur diligenter hoc, v. g.

℞. Olei lumbric. terrestr. ℥ss.
 casturei.

succini.

lavendul. ana. ℥j.

spir. salis armon. ℥ij.

misce.

Naribus admoveatur sæpius spir. salis armoniaci, vel tinctura castorei cum menstruo volatili extracta. Præterea optimè conducunt fonticuli in nucha.

Ante omnia hic notetur, ne pueri mormolyctis, spectris vel similibus minitentur, præterquam enim quod hoc noctu sæpè eis terrorem incutiat, vel etiam convulsiones epilepticas causet, id mali plerumque habere solet, quod per omnem vitam timidus reddat, imprimis noctu, ne unquam cordati evadant. Potius ideò timor de spectris eis adimendus, quo loca ignota noctu frequentare discant absque timore, è contra vero timor erga Deum, erga Parentes, Præceptores ac Præpositos eis injungatur sedulo.

XII.

DE FASCINATIONE.

Curiòsum fascinationum opus hic trutinandum venit, quippe non raro tenelli his afficiuntur, cujus signum ejulatus nimius, inquietudo, atrophia, sudores continui in fronte præprimis, ac venæ frontis elatæ.

Modus actionis vel operationis abstrusus nec cuivis credibilis. Nam nec in primis, nec secundis, nec tertiis vel quartis qualitatibus hæret.

Fit verò per oculos & aspectum. Hoc autem qui intelligere vult, eum oportet rudimentorum naturalis Magia non esse imperitum, sed Medicina insuper statica & doctrina de spiritibus esse gnarum: Principia verò qui petit, aut opponit ex hodierna Philosophia corporali, ille sanè stultescit.

Fit verò ut dictum fascinatio non ore, licet sæpius per halitum, sed plerumque oculis, non raro etiam solâ præsentia, ubi halitus noxii vel inimici de toto corpore insensibiliter emissi lædunt.

Menstruataram autem omnium ferè natura fascinatrix, maximè
tamen

tamen scortarum vetularum, quæ vel per morbum, vel per senium mensibus non amplius purgantur, & tum plerumque fascinatrices evadunt.

Dantur etiam quæ omni tempore sunt fascinatrices vel fluentibus aut subsistentibus mensibus: *Sic novi fuisse quandam vetulam, cujus filium & neptim, ac totam quasi integram familiam non fluentibus solum mensibus sed omni tempore fuisse fascinatricem compertum erat, his supercilia erant conjuncta, hæ cum accusarentur de se facta cujusdam fascinationis, libenter de suis vestibus quid concedebant, ut hoc suffirentur infantes fascinati ac ita restituerentur.* Atque hæc malitiosa naturæ indoles ipsis benè nota erat, notum etiam ipsis, quod si aliquid de suis vestibus pro suffimento darent, hoc medio curarentur infantes.

Hæc peculiaris natura fascinatricis est, & potest per rationem ab illis inhiberi, si nomine Dei infantibus benedicant, v. g. *Das dich Gott behüte.*

Fit item sæpius quod hæ fascinatrices teneras plantas inficiant, ut si in agro hoc fiat, exactè centrum observari possit quo fascinatricis pedem fixerit.

De menstruatibus aliis quæ acetum, cerevisiam vel vinum vapescere non rarò, quando tractant, faciunt, non hic dicendi animus.

Sic & invidiæ fascinum ab his vix differt, quod etsi multis paradoxum esse videatur, equidem tamen rem certam esse constat, licet in quatuor elementaribus non hæreat qualitatibus.

Certissima fascinationis cura habetur *ex suffimento à fascinatricis vestibus*, volentibus nolentibus, scientibus vel ignorantibus desumpta particula factò; modo nota sit fascinatricis. Si verò hæc nota haud sit, suffiatur infans *myrrhâ, thure, succino, origano; anthyrrino, capillis Veneris &c.*

Quo verò ab hoc malo tenelli præserventur multi laudant *corallia appensa*, sed hæc longè antecellit *Electrum minerale immaturum ab Helmonte & Polemanno* adeò commendatum, vel *caput allii aut frustulum panis gestatum*, vel item *Carlina sive chamaleo niger*

tempore convenienti collecta : sed tum aliorum infantium confortium vitet, quia eos debilitat fascino ad instar subducendo illis spiritus, actionibus vitalibus destinatos : gestantem verò confortat & pinguefacit, nisi quod pusillanimum & timidum eum reddat : (cum fascino etsi spirituale quid sit, tamen agat in facultates & actiones corporales non verò spirituales.)

Res mira creberrimis exemplis comprobata : ejusdem verò operationis est hæc radix in bestiis jumentisque laborantibus vel in agro sub aratro vel in via sub onere, vel in comitibus in itinere.

Non hic tacenda fascinationis species quæ sæpè accidit, cum infantes loqui discunt, v. g. *si duo infantes se invicem adhalant, quorum alter loqui incipit, alter verò nondum, tum iste infans non amplius loquitur donec hic itidem loqui incipiat.* Res certa per experientiam, & modus inficiendi idem qui in oculis, etsi causam nesciant Medici elementares.

XIII.

DOLOR COLICUS.

Infantes ablaetati si dolore colico corripuntur (in lactentibus namque plerumque ab erysipelate fit) causa ut plurimum à flatibus est, à cibis copiose ingestis, vel à frigore.

In hoc casu detur *Balsamus sulf. succinatus, anisatus vel antimoniatus*, aut *oleum carvi* cum *Ess. myrrha, sale volatili oleoso* & similibus. Externè venter & ventriculus inungantur diligenter *oleo chamomill. cæruleo*, vel *petroleo* aut *absynth. still.*, &c.

Si flatus sint sola & præcipua causa, *nitrum crudum* depuratum à gr. v. ad ʒj. propinatum omnem paginam absolvit. Finitur verò morbus somno & sudore absque quibus alia irrita.

XIV.

Intertrigo si cuticulæ tegumento tenellam cutim spoliarit, *Cl. Ettmüller* laudat *terram vitrioli dulcem* per nodulum inspersam : Nil verò magis hic conducit quam *diligens balneatio*, & ablutio, præprimis si *cepa recentes aqua balnei infusa fuerint*, ac tum simplex etiam *pulvis è lignis cariosis collectus*, vel *lycopodii semen* sufficit.

XV. LU.

XV.

LUXATIO VERTEBRARUM COLLI.

Non raro *luxatio vertebrarum colli* accidit à multis umbilici luxatio credita, tum vomunt & calore vexantur febrili, inquiete, vigiliis diarrhæa & similibus tandem verò atrophiam incurrunt lethalem.

Cognoscitur dicta luxatio, si infans oculos ad genua flectere & eis imponere difficulter possit, & facies promineat.

Curatio hac fit methodo, infans videl. capite attollitur manibus infra aures apposis, ac caput huc illuc vertitur aliquoties, ac tum reponitur infans inclinato capite antrorsum, & si luxatio restituta omnia subito cadunt symptomata vomitus scil. & reliqua: Postmodum verò ad nervos rursus confortandos externè balsamica nervina exhibeantur, ad diarrhæam verò sistendam *succus cydoniorum cum vino è canariis allato*, aut similia propinentur. Consule de hoc affectu *Roonhustum in den Heil. Curen von der Ubersogtheit.*

XVI.

DE VOMITU DIARRHÆA.

Sæpius *infantes vomitus excruciat*, & si hic per essentiam affligat, non sistendus antequam vitiosus mucus per se evacuatus fuerit. *Lactentibus enim admodum convenit ut singulis octo vel. 14. diebus semel rejiciant lac superflue ingestum acescens*, hoc enim à Colica ac epilepsii præservantur.

Externè tamen non inconsultum erit externa confortantia adhibere, quale v. g. est *oleum absynth. still. macis still. vel Empl. ex theriaca pulvere nucis moschata & cinamomi conspersum*, si verò vomitus non cesset, *sola melissa* manibus trita & naribus admota eundem sistit. Vel liquor. C. C. *succinatus, Tinct. anodyna, Tinct. lapid. hamat. Elixir proprietat. alcalifat. Essent. succini, syr. cinamomi* & similia omnem tandem paginam absolvent.

Et si diarrhæa infestet, è C. C. parata medicamina in usum veniant, non enim est securius, *facilius & magis ποδάρκισον pro pueris quam C. C. ustum & radices pœonia.*

DE TUSSI.

Si tussis molester, ac is ex stomacho, tum vomitus præsens levamen affert.

Si verò à materia acida, pituitosa, nimis viscida, difficulter mobili, stertorem anhelando procreante, ubi pronis non raro ipsa pituita effluit, tussis oriatur, tum vomitorio præmittatur *syr. de erysimo cum aquâ hyssopi vel mentha vel liquor è raphano in taleolos scisso & saccharo candi largitur asperso defluens.*

Si verò in pectore potius & larynge acris lymphæ tussim excitet noctu excruciantem, *sperma ceti in jusculeo calido propinatum* convenit, vel item *spir. salis armon. anisatus, liquor. C. C succinatus à Cl. Ettmüllero* adeo decantatus, &c.

Externè optimo cum successu fit *unguentum ex capitibus allii cum axungia suilla in mortario lapideo contusis*, in forma Emplastri pedibus applicandum per noctes repetitas.

Adultioribus præter pediluvia ex alliis, malva, lixivio facta caput humectetur cum *Essentia succini.*

Pectus verò inungatur cum *unguento Pectorali*, ac ita ferina etiam tussis cedere cogitur.

XVIII.

DE CARDIACA.

Oritur sæpissimè *cordis coarctatio aut præclusio das Herzge-sperre* / à materia viscida pulmonibus infarcta, vel ibi genita, vel à capite ut alii dicunt jam transmissa! in hoc casu cibos deglutire absque difficultate quidem possunt, sed non semper bibere, tunc quando respirant, pectus & costæ ita coarctantur & contrahantur, ut sæpius frangi velle videantur.

In hoc affectu saccharata & dulcè omnia vitentur, ac præter balsamica interna sæpius propinetur hic pulvis expertus, quantum cuspis cultelli capit: v. g.

℞. *radic. iros flor.* ʒij.
sacchar. cand. ʒiij.
corallor. præp.
sem. violar. mar.
aquileg. ana. ʒj.
baccar. hedere arbor. ʒß.
fol. auri num j.

fiat Pulvis subtilissimus cum syr. violar. exhibendus.

Externe ℞. *Cepam sub cineribus assatam, exprime succum & ei commisce axungiam caponis* in formam linimenti, ac hoc diligenter inunge fortiterque præcordia & hypochondria.

Oritur plerumque hoc malum ex sanguine impuro acido, qui ex arteria venosa illuc ablegatur ineptus ad generationem sanguinis arteriosi, hic verò modus quo scorbutici fiunt phthisici non est insolens.

XIX.

DE TABE.

Datur porrò alia infantium ægritudo, ubi præter appetitum prostratum multum bibunt, præprimis noctu, contabescunt, præter ventrem qui intumescit ac indurescit, sunt inquieti, pallefcunt, aliqui nares scabiosas habent, & aliqui tussi sicca vexantur.

Causa ut plurimum est ab hepatis vel lienis scirrho, & quandoque simul vermes adesse apparet.

In hoc casu etsi purgantia malum haud tollant, quandoque tamen necessaria sunt.

Ex omnibus *Balnea* effectum præstant optatum *ex herba cruciata* confecta & sæpius adhibita.

In ordinario potu eis detur *spir. salis aut vitrioli volatilis*, imprimis si noctu multum bibant.

His verò nil efficientibus sudorifera volatilia sæpius laudata rem expedient.

DE GANGLIO VERRUCIS &c.

Si post casum vel lapsum tubercula exoriuntur, cultro vel alio instrumento ferreo fortiter comprimenda sæpius, quod si haud fit, in ganglia non raro degenerant. Si verò tuberculum diutius maneat, inungatur oleo petrae in quo camphora soluta.

Si narium hamorrhagia vexat, usnea cranii humani manibus contineatur donec incalescat, & si continuo hæc vexantur, usneam collo appensam habeant.

Verruca, clavi, calli, ganglia &c. oleo petrae cum camphora obediunt, hoc enim omnes membrorum, tendinum, & ligamentorum durities absumit.

Oleum Mercurii nigrum etiam unica unctione verrucas tollit.

ARDOR URINÆ.

Si urinæ ardor infantes excruciat, tum urinam reddere metuunt, & quando eam reddunt ejulant, & prius non, secus quam si calculo laborant, ubi dolor est continuus.

In tali urinæ ardore præsentissimum remedium est *pulvis carbonum thiliae vel salicis* à ℥ss. ad ʒss. sæpius datus: non habetur facilius, securius, & efficacius medicamen, quo anicula quædam alieno nomine consilium apud Medicum quæritans, intra semihorulæ spatium magnificum illum pudefecit Doctorem cum diuturnis suis & operosis medicationibus.

Infantes quando noctu urinam non retinent, nil melius est quam noctu eos exfuscitare, & ad urinam reddendam instigare, sed successivè tardius hoc fiat v. g. si per quatuor septimanas hora tertia matutina fuerint excitati & instigati, tum postea tardius scil. hora quarta id fiat, ita successivè donec assuescant urinam continere per noctem, & mane eam reddere. Hoc remedii genus in hoc casu certius est quam omnia alia medicamina. Potus tamen nimius eis haud concedatur, & sæpius ad sudores compellantur,

quo

quo sic natura per poros serum evacuare discat, nec omne per urinam ducat: *absque sudore enim raro homo sanus degit, quippe qua sanitatis regula in paradiso promulgebatur, scil. in sudore vultus tui comedes panem tuum: pena sanè talis quâ nil homini ad sanitatem conservandam datum est melius: etenim quod Deus ordinat, semper bonum.*

XXII.

DE GIBBO.

Motus etiam non raro totis familiis hæreditariis infantes affligere solet, *Gibbus* scil. qui quibusdam ex peculiari astrorum influxu ortum ducere creditur.

Fit verò ex vertebrarum dorsi, ossium item & ligamentorum pectoris mollitie, vel succo superfluo affluente & in excrescentias cartilagineas tandem indurescente.

Curatur ut plurimum inunctionibus & balneis, sed quæstio an rectè? & quæritur, cur magnatum sæpè infantes delicatè educati his afficiantur, raro rusticorum? exemplum transferatur ad usum, mollietates namque plus obest quam prodest.

Sic arbores juniores baculis alligati nunquam ita crescunt & crassescunt, quam quæ liberiori aëris motui relinquuntur.

Sed vide quid *Mercurius coagulatus* externè applicatus & fortiter alligatus, ut & *petroleum cum camphora* diligenter illitum præstet.

T A N D E M

Pro complemento cum CL. HARRIS asserere haud vereor, morbos omnes aetatis infantilis gradu tantum differre; imò curationem eorum longè tutiorem ac faciliorem esse quam vel virorum aut mulierum.

Prout enim *Ætas* senilis alterationem qualemcunque in melius ægerrimè sustinet, propter partium omnium solidarum siccitatem & duritiem, ita juvenilis mollietates, & tantùm non mucilaginosas teneritudo, alterationibus omnibus recipiendis procul dubio plus apta nata est: Etenim *senex* iis omninò in partibus siccus est, quibus *infans succulentus existit*, & humore excellit, nimirum *ossibus, membranis, ligamentis, arteriis, venis, nervis, ac ipsis carnibus*; ubi vel ossa In-

fantum cartilagine potius dici merentur; cumque humido tam primigenio quam ascititio adeò abundant, adeò mollia & flexibilia sint eorum corpuscula: hinc *Temperamentum eorum omnium humidissimum est statuendum.*

Atque inde morbos eorum uniuersos ejusdem esse generis item, ab una eademque causa produci, concludendum est, neque verò nisi nomine esse diuersos, & prout vel *ventriculus, Intestina, Pulmones, Caput, vel nervi malè se habent, alià atque alià nomina fortiri.*

Et ipse HIPPOCRATES libro de Flatibus, de unâ eademque uniuersâ morborum causa differens, attestatur, quando ita pergit. *Morborum omnium unus & idem modus est: Locus verò ipse, eorum differentiam facit, quare videntur quidem morbi nihil simile habere, propter diuersitatem saltem locorû, quum sit tamen una morborû omnium species, & eadem causa.*

Proinde si naturam vel dispositionem humidi infantilis paulo examinauis id in nullam aliam putredinem, quam *acescentem* degenerare poterit. Quemcunque enim morbum infantes patiuntur, siue hoc vel àlio nomine insignitum, rarò aut nunquam deesse *feces Acidum redolentes*, & quidem ab initio ructuum acidorum copiam adesse observamus, atque *Symptomata Infantum singula Acido, ut parenti legitimo, ortum suum debere experimur.*

Addamus his tonum sanguinis debiliorem, & crasim adhuc nimis infirmam, ita ut spiritus in eodem hospitantes nondum eò prædominii venerint, ut functiones aut munia sua ritè obire, aut quocunque humorum motus irregulares, à causis vel exteruis vel internis suscitatos, vi propria componere queant. *Liquor nimirum vitalis, circulantes saltem humores, antequam ad debitâ crasim fuerint exaltati adinstar Musti in Acorem præternaturalem facillimè degenerant, ast tempestiva artis ope haud ita difficulter in ordinem rursus rediguntur.*

Infans verò hic intelligitur non quidem strictiori sensu, unicum mensem natus, aut bimestris vel trimestris, sed & latius hic indigitatur puerulus paulò provecior, ad quartum nimirum annum: De hinc Pueri nomen sustinet ad annum decimum quartum usque.

Quo minor verò natus est infans malè degens, eo faciliorem esse morbi vel gravioris eliminationem, experimur: Etenim *quæ libet impressio*

pressio aut alteratio citius perficitur in humido quam in secco, in molli, quam in duro, sive bona sit sive mala: hinc etsi facillimè in morbos dilabantur infantes, tamen nisi imperitè tractentur facillimè in sanitatem restituntur.

Cognitio verò affectuum infantilium licet non tam ab explorato pulsu, neque ab urinæ inspectione, hauriatur, tamen à nutricum vel muliercularum iis assidentium relatione illa sufficienter extorqueatur: Norunt enim illæ *an Nausea, vel vomitu, lac vel cibum coagulatum rejecerint an importuni vagitus, vigiliæ, aut inquietudo tormina ventris adesse indicent; an ructus Acidi, vel singultus emittantur, an Tussis, an sedes quam par est pauciores, vel frequentiores adsint, quo colore sint præditæ, an albidæ, viridescentes, aut bile sint admodum saturatæ, & quam diu his laborarint; Norunt porrò an siti præternaturali, atque adeò Febrè detineantur. An aphthæ, sive ulcuscula in ore inter cibandum molestant: imò respondebunt an insultus Epilepticos aut convulsivos, majores vel minores, diuturniores aut breviores, repetitos vel rariore passî fuerint; Num Dentitionis adsit tempus: & tandem an quid alicujus momenti, sive sit Tumor abdominis vel alterius partis, sive exanthemata qualiacunque, aut Pustula, vel color icteritius, aut inflammatorius instar Rosæ, se prodât. &c.*

Pulsus puerorum quod attinet, etsi is naturaliter quidem, vel levissimâ ex causâ sit creberrimus, ut febricitari quasi videantur, tamen sententia inde lata ut plurimum solet esse fallax, cum totidem aliæ sint causæ quæ eorum pulsum accelerare, vel aliàs immutare queant, præterea etiam infantes plerumque ita sint præditi, ut vix momento carpum ad pulsum tangendum sustineant.

Urina infantum, si sanitate rectâ gaudent, sunt crassissima, ut si hujus rei nescius inspiciat, affectum graviolem adesse pronunciet; cum interim optimè valeant.

Quo tamen morbi infantum paulo certius innotescant, *inquirenda est dispositio tam materna quam paterna, quâ principia prolifica tum temporis constabant, cum conceptus ipse fuerat factus. Etenim nemò ibit inficias morbos plures hæreditarios dari; & qui dubitat; quin Arthritis*

sive Podagra, Calculus, Phtisis, Epilepsia &c. à fonte Paterno in filios non nunquam profluant. *Dantur enim integra familia, quæ sæpè eodem morbi genere vitam finiunt*: Etenim semen prolificum diathesin morbificam sæpè fœtui, quasi clavo trabali ad eò infigit, ut nulla unquam arte in posterum rursus amoveri queat.

Nulla tamen frequentior causa labis, pueros ab ortu inficientis videtur esse, ac illa quæ à matre in utero gestante derivari solet. Prægnantes enim mulieres mille erroribus in victu sunt pronæ, mille casibus fortuitis expositæ quibus vel terræfactæ, vel aliàs lesæ injurias indelebiles fœtui communicant; Et quam absurdis desideriis urgeantur Prægnantes, compertum est, *ubi hæc carbones, illa cineres devorat, hæc carnes, illa pisces crudos appetit, &c.* imò quanta imaginationis vis in gravidis pollet, quotidie observatur, dum maculas omnis generis fœtibus imprimunt &c. Sanè *hæc genitrices, quæ in hoc se depravati appetitus effectus magis sunt proclives, eam labem fœtui incurrunt, quæ non nisi temporis medicantis ope in solidum est eluenda.*

Pauperculæ verò quarum animos à Melancholia detinet, vel labor, vel ministerium aliquot quotidianum; aut quarum victus tenuior est & simplex, modo indiguitas indispositiones vel morbos rarò experiuntur.

Præ aliis verò mulieres Hystericæ dispositionem morbosam fœtui nunquam non communicant.

Post modò traditam causam Procatarticam, à matre gravida potissimum dependentem, causæ infantilium affectuum ad quatuor capita referri commodè possunt. 1. *Ad Frigus susceptum*, 2. *Ad Lac Nutricis nimis crassum*. 3. *Ad carnis deglutitionem præmaturam*, & 4. *Ad insanam matercularum, ac Nutricum plerarumque indulgentiam in pitissatione vini, aut liquoris alicujus spirituosi*, suis infantibus non rarò permitenda. Et primò quidem *Frigus quod concernit*, hoc, & quidem frequenter ab aere vespertino susceptum, sæpius viam sternit affectibus Febrilibus; sic & aeris mutabilitas, & continua nunc caloris nunc frigoris vicissitudo inimica omninò est tenerrimis corpusculis, ut nisi cura in adaptandis vestimentis calidis & idoneis adhibeatur, morborum insultus diu effugere haud queant.

Lac Nutricis magis crassum undecunque productum, non potest non secum trahere plura incommoda, cum infantum corpora præ omnibus aliis continuo fluida esse debeant, ut ductus tenuissimi chylo transferendo destinati haud obstruantur. Et si Nutrix vino, vel spirituosius aliis liquoribus dedita sit, *Lac flammis quasi succenditur*, & per mammæ lactenti facillimè ignis vix extinguiibilis transmittitur: Et si eadem durante lactationis tempore viri amplexus lascivior admittat, mensis ex coitu irritari solent & lactis materia diminuitur, vel & lac corrumpitur & acefcit præcipuè si Nutrix sit hysterica, hoc est tene-riori & delicatulo temperamento prædita, ut ut casta sit & sobria, tamen ex ipsa temperie lac facile degenerat & acefcit.

Carnium esus omninò tenella ætate inconueniens est, quam diu dentes ad masticandum nondum sufficientes, nec firmos obtinuerunt, vel præterea ingluvies carnis præmaturè ingestæ cruditatum est feracissima, quippe alimentum crudum & indigestum humorum crassitiem vel putredinem necessariò progignit, unde non solum lumbrici generantur, verum & symptomata diversa eaque valdè anomala, quibus miselli intabescunt, sæpè dependent.

Et quidem cruditates tales infantum potissimum magis accumulari videntur, ex eo quod statim à datâ pulte, vel victu obdormire cogantur.

Vini usum mulierculæ nostrates inde indulgere volunt suis parvulis, credentes inde admodum roborari eos, non considerantes lac & vinum plerumque sibi admodum contrariari, vel & vinum in tali stomacho lacteo citò citius acefcere, & omnem ingestum cibum tunc in coagulum vertere, unde ex chyli ista inæqualitate, Nausea, vomitus, vel saltem ructus acidum redolentes, exoriuntur, & alia infinita mala juxta seriem supra prolatam, propullulant.

Cujus tamen indolis sit illud acidum quod causam omnium plerumque morborum infantilium sustinet, an ei singulæ aciditatis notæ quadrent, hic non disceptabo; Sufficit adhuc dum, generaliter saltem nosse, acidum quod vis sub digestionem generatum, cujuscunque etiam sit indolis potissimum morborum puerilium causam fovete, si exsuperat; Imò HIPPOCRATES suo tempore hoc agnovit,

ubi in libro de veteri Medicina pro certo determinat, quod *secundæ illi dictæ qualitates*, nimirum *aciditas*, *amaritudo*, *falsedo*, & infinita talia sint principes morborum causæ: Unde liquido constare poterit, curationem morborum in specie infantilium, non tam primis qualitatibus, utpote frigido, humido, calido, &c. extinguendis, debere esse accommodatam, sed ad *acidum obtundendum*, *amaritatem alterandam*, *falsum contemperandum*, *crassitiam humorum incidendam*, *nimis fluidos humores compactiores reddendos*, *asperos leniendos*, ac denique *obstructos corporis ductos aperiendos*, & *ab infarctu liberandos* imprimis dirigi oportere.

Cum enim etiam HIPPOCRATE teste in *Homine inest & amarum & falsum & dulce, & acidum, & acerbum & insipidum*, aliæq; infinita, quæ pro copia & viribus varias habent facultates; tamen hæc mixtione, & mutua inter se contemperatione vel textura neq; cernuntur, neq; quæquam molestia afficiunt. Sed si horum quidpiam fuerit secretum, & per se exiterit; tum & conspicuum fit, & hominem lædit.

Sic ex cibis qui nobis haud conveniunt, & qui ingesti nos lædunt, observabimus unumquemque aut amarum esse atque minime temperatum, vel & falsum, aut acidum, aut alio aliquo modo intemperatum & vehementem; unde perturbatio in corpore originaliter dependet.

Acidum tamen præ reliquis qualibus, causa extat primaria, omnium affectuum, quibus tenera ætas affligi solet, unde & totum curationis artificium in Acido dicto præternaturali & exsuperante expugnando, unice versatur.

Hinc, quæ medicamina ad acidum expugnandum haud tendunt, tenera infantum corpora scula magis vel minus saltem lædunt.

Duabus verò intentionibus Acidi præternaturalis tractatio saltem innotuit nimirum ut Aciditas illa idonea reddatur vel præparetur, ut postmodum eò melius è corpore eliminetur: Deinde ut *Acidum ita rite præparatum evacuationibus debitis expurgetur*.

Præparationem quod attinet, hæc non est aggredienda corpus tenellum excalescentibus, sed temperatis absorbentibus & acidum obtundentibus, qualia sunt *Oculi, & choleæ cancerorum testæ concharum, corallia, corallina, mater perlarum, margarita, lapis Bezoar, utæque, C. Cervi phil. præp. Rasura. C. Cervi, Unicornu, terra sigillata, & alii ex his variè compositi pulveres &c.* modò dosi liberaliori & ad finem usque sufficienti propinentur.

Postea convenient demum *leniter purgantia*, in specie *Rhabarbarina*; v. g. *infanti unius anni hunc in modum possit exhiberi v. g. Syr. de cichor. cum Rhabarb. z.ij. Rhabarb. et pulv. gr. xv. vel ℥j. cinam. gutt. xxx. m. f.*

Vel ℞. C. C. Phil. calcin. jalap. pulv. an. gr. ij. crem. ℥i gr. iij. misce detur. &c.

Sed hæc juxta mentem Cl. HARRIS nunc sufficiant.

EXPE-